M. T. CICERONIS FRAGMENTA,

Ab

ANDREA PATRICIO ET CAR. SIGONIO COLLECTA;
& in quattuor tomos digesta.

FRANCOFVRDI
Apud Andreæ Wecheli heredes,
Claudium Marnium, & Ioann. Aubrium.
MDLXXXIX.

AVCTORES EX QVIBVS FRAGMENTA HÆC CIC. SVNT AB ANDREA PAtricio collecta.

Acro.
Aquila.
Asconius.
Augustinus.
Ausonius.
Boethius.
Carisius.
Cicero.
Columella.
Diomedes.
Donatus.
Festus.
Fortunatianus.
Fronto.
Gellius.
Hieronymus.
Isidorus.
Lactantius.
Macrobius.
Marcellinus.
Marcianus Capella.
Nonius.
Petrarcha.
Plinius.
Porphyrio.
Priscianus.
Quinctilianus.
Rufinianus.
Seneca.
Seruius.
Seuerianus.
Solinus.
Suetonius.
Tritemius.
Valerius.
Victorinus.
Vlpianus.

M. TVL.

M. TVL. CICERONIS FRAGMENTORVM TOMVS PRIMVS,

Qui continet orationes, quarum elenchus subsequitur.

EX ANDR. PATRICII SEcunda editione.

Item Fragmenta orationum.

Item ex commentariis.

PRO M.' TVLLIO.

ORATIO I.'

Deest principium.

*

HOc iudicium ſic exſpectatur, vt non vnæ rei ſtatui, ſed omnibus conſtitui putetur. Priſcianus lib. 6.

*

Fundum habet in agro Tigurino M. Tullius paternum. Quinct. l. 4. c. 2.

*

Dico, vim factam à P. Fabii familia: aduerſarii non negant. damnum datum eſſe M. Tullio concedis. vici vnam rem. vi, hominibus armatis: non negas. vici alteram. dolo malo: factũ negas. de hoc iudicium eſt. Victor. 1. de inuent.

*

Damnum paſſum eſſe M. Tullium, conuenit mihi cum aduerſario. hominibus armatis rem eſſe geſtam, non inficiantur. à familia P. Fabii commiſſam, negare non audent: iam dolo malo factum ambigitur. Marcianus Capella l. 5.

*

Quis hoc ſtatuit vmquam, aut cui concedi, ſine ſummo omnium periculo, poteſt, vt eum iure potuerit occidere, à quo metuiſſe ſe dicat, ne ipſe poſterius occideretur. Quinct. lib. 5. c. de refut.

*

Si quis furem occiderit, iniuria occiderit. quamobrem? quia ius conſtitutum nullum eſt. quid ſi ſe telo defenderit? haud iniuria. quid ita? quia conſtitutum eſt. Rufinianus in apophaſi.

*

Cetera deſunt.

PRO

PRO L. VARENO.

Orat. II.

Deest principium.

*

Amici deficiunt, cognati deserunt Seuerian.

*

In inimicissima ciuitate vrgent, instant, insequuntur studio, multitudine, pecunia, periurio pugnant.

*

C. Ancharius Rufus fuit è municipio Fulginate. Prisc. l. 7.

*

* in præfectura Fulginate. Prisc. l. 7.

*

Cum iter per agros, & loca sola faceret, cum Populeno in familiam Ancharianam incidisse dixerunt. deinde Populenum occisum esse, illico Varenum vinctũ adseruatum, dum hic ostenderet, quid de eo fieri vellet. Quinct. l. 5. c. 13.

*

Nam C. Varenum occidendo, Cnæum vulnerando, & Salarium item occidendo cadit. Quinct. l. 7. c. 1.

*

Tum C. Varenus, is, qui à familia Anchariana occisus est. Hoc quæso, iudices, diligenter attendite. Quinct. l. 4. c. 1.

*

* L. ille Septimius diceret. etenim est ad L. Crassi eloquentiam grauis, & vehemens, & volubilis. Erucius hic noster Antoniaster est. Prisc. l. 3. Quinct. lib. 8. c. 3.

*

Ea cædes si potissimum crimini datur, detur ei, cuia interfuit, non ei, cuia nihil interfuit. Prisc. l. 12.

*

Optio vobis datur, vtrum velitis, casu illo itinere Varenum esse vsum, an huius persuasu, & inductu. Quict. lib. 5. cap. 10.

*

*

Deûm fidem. Prisc.l.7.

*

Desunt reliqua.

CVM QVÆSTOR LILYbæo decederet.

ORAT. III.

Prima, & extrema desunt.

*

QVOD non detrectare militiam, sed defendere prouinciam iudicata est. Fronto.

*

PRO P. OPPIO.

ORAT. IIII.

Deest principium.

*

VTRVM cum Cottam appetisset, aut cùm ipse sese conaretur occidere, telum ei è manibus ereptum est? Quinct. lib.5.c.10.

*

Quos educere inuitos in prouinciam non potuit, eos inuitos retinere quî potuit? Quinct.l.5.c.10.

*

At enim verisimile non est, tantum scelus M. Cottam esse commentum. quid? hoc verisimile est, tantũ scelus Oppium esse conatum? Quinct.lib.11.c.1.

*

* quæstusque mecum est. Fronto.

*

Etenim multum posse ad salutem alterius, honori multis: parũ potuisse ad exitium, probro nemini fuit. Marcel.l.30.

O amo-

*

O amorem mirum! ô beneuolentiā singularem! Quinct. lib.9.c.2.

*

Cetera desiderantur.

PRO C. MANILIO.

ORAT. V.

*

Hoc ego non solum confiteor, verumetiam profiteor. Nonius, Confiteor.

*

Desunt cetera.

PRO M. FVNDANIO.

ORATIO VI.

Deest principium.

*

NON modò hoc à Villio Annale, sed vix mehercule à Q. Mutone factum probari potest. Prisc.l.7.

*

Essétne id, quod Meno nuntiasset. Prisc.l.16.

*

Arcades se proselenos esse asserunt. Seruius in 2.Georg.

*

Commissura Seruius in 9.Æneid.

*

puncta. Acro in poet.

*

Descripsistíne eius necessarium, nostrum competitorem? istum ipsum, cuius nunc studio, & gratia tota accusatio ista munita est. Boet.de definit.

*

Plura desunt.

PRO C. CORNELIO I.

ORAT. VII.

*

Vt ab Ioue optimo maximo, ceterisque diis deabusque omnibus opem, & auxilium petamus. Prisc.l.6.

*

*versu à primo circiter CLXI.

Postulatur apud me prætorem primum de pecuniis repetũdis, prospectat videlicet Cominius, quid agatur. videlicet homines fæneos in medium, ad tentandum periculum, proiectos. Asconius Pedianus.

*

Quid? Metellus summa nobilitate, ac virtute, cum bis iurasset, semel priuatim, iterum priuatum parte publicæ legis deiectus est ratione, an vi, an veri suspicionem animi tollit. C. Curionis virtus, ac dignitas, & Q. Metelli adolescentia ad summam laudem omnibus rebus ornata. Asconius.

*

Legem, inquit, de libertinorum suffragiis, Cornelius C. Manilio dedit. quid est hoc? dedit, an tulit, an rogauit, an hortatus est? nam tulisse ridiculum est. quasi legem aliquam aut adscribendum difficilem, aut ad excogitandum reconditã, quæ lex paucis his annis non modo scripta, sed etiam lata esset. Ascon.

*

In quo cum multa reprehensa sint, tum in primis celeritas actionis. Ascon.

*

Petiuit tamen à me prætore maxima contestatione, vt caussam Manilii defenderem. Ascon.

*versu à primo DCCCCI.

Nam cum is tribunus pleb. duas leges tulisset in eo magistratu, vnam perniciosam, alteram egregiam. quod summa rep. non hæsit, id ab illo tribuno abiectum est: bonum autem, quod summa republica manet, id extra ordinem fuit. Asconius.

Aliis

*

Aliis ille in illum furorem magnis hominibus auctoribus impulsus est, qui aliquod institui exemplũ disturbandorum iudiciorum perniciosissimum, temporibus suis accommodatissimum, meis alienissimum rationibus cupierunt. Asconius.

**vers. circiter* ∞ X I.

Possum dicere hominẽ summa prudentia clarum C. Cottam de suis legibus abrogandis ipsum ad senatum retulisse. Possum & eiusdem Cottæ legem de iudiciis priuatis, anno postquam lata sit, à fratre eius (abrogatam) legem Liciniam & Muciam de ciuibus regundis video cõstare inter omnes, quam duo consules omnium, quos vidimus, sapientissimi tulissent, non modò inutilem, sed perniciosam reipublicæ fuisse. Asconius.

*

Quattuor omnino genera sunt, iudices, in quibus per senatum, more maiorum, statuatur aliquid de legibus. vnum est eiusmodi, placere legem abrogari, vt Q. Cæcilio, M. Iunio coss. quæ leges rem militarem impedirent, vt abrogarentur. alterum, quæ lex lata esse dicatur, ea non videri populum teneri, vt L. Marcio, Sex. Iulio coss. de legibus Liuiis. tertium est de legum derogationibus, quo de genere persæpe S. C. fiunt, vt nuper de ipsa lege Calpurnia, quæ derogaretur. Asconius.

*

Nihil senatui detraxisse Cornelium. Fronto.

*

P. Africanus ille superior, vt dicitur, non solum à sapientissimis hominibus, qui tum erant, verum etiam à se ipso sæpe accusatus est, quod cum consul esset cum Ti. Longo, passus esset, tum primum, à populari consessu, senatoria subsellia separari. Ascon.

* *Circa medium*,

Est vti ius vetandi, cũ ea feratur, quamdiu ferundi transferuntur, id est lex * dum priuati dicunt, * dum sitella defertur, dum æquantur sortes, dum sortitio fit, & si qua sunt huius generis alia. Ascon.

*

Ex promulgatione trinumdinum dies ad ferendum, potestasque venisset. Priscian.lib.2.

*

Codicem attigit. Quinct.lib.5.c.3.

*

paullo post.

Vnum tamen, quod hoc ipso tribuno pl. factum est, prætermittendum non videtur: neque enim maius est legere codicem, cum intercedatur, quam sitellam ipsam cum ipso intercessore deferre; nec grauius incipere ferre, quam perferre; nec vehementius ostendere se laturum, inuito collega, quàm ipsi collegæ magistratum abrogare; nec criminosius trib. ad legē accipiendā, quàm ad collegā reddendū priuatū introuocare. quæ vir fortis, huius collega, A. Gabinius in re optima fecit omnia, neq;, cum salutē populo R. atq; omnib. gentibus finem diuturnæ captiuitatis, turpitudinis, & seruitutis afferret, passus est plus vnius collegæ sui, quam vniuersæ ciuitatis vocem valere, & voluntatem. Ascon.

*

At enim de corrigenda lege retulerunt. Ascon.

*

Idem; nisi hæc ipsa lex, quam C. Cornelius tulit, obstitisset, decreuissem, id, quod palam iam isti defensores iudiciorum pugnauerunt, senatui non placere, id iudicium de Syllæ bonis fieri. quam ego caussam longe aliter prętor in concione defendi, cum id dicerem, quod iidem iudices postea statuerunt, iudicium æquiore tempore fieri oportere. antea verò quàm multarū rerum iudicia sublata sint, & quia scitis, prætereo, & ne quem in iudicium oratio mea reuocare videatur. Ascon.

paullo pòst.

Non Cn. Dolabella C. Volcatium, honestissimum virum, communi & quotidiano iure priuasset, non denique homo illorum & vita & prudentia longe dissimilis, sed tamen nimis in gratificando iure liber L. Sisenna, bonorum Cn. Cornelii possessionem ex edicto suo P. Scipioni adolescenti summa nobilitate, eximia virtute prædito, dedisset. Quare, cum

ambitum

ambitum populus Rom.videret, & cum à tribunis pl. doceretur, nisi pœna accessisset in diuisores, exstingui nullo modo posse, legem hanc Cornelii flagitabat, illam, quæ ex S.C. ferebatur, repudiabat. ídque vir is doctissimus duorum consulum designatorum calamitate. Ascon.

*

Repugnat enim, vt diuisores, quos honoris sui ministros esse voluerat, lege ambitus vellet affligere. Marc.Cap.

**paullo pòst.*

Vt spectaculum illud duorum designatorum coss. calamitate, re, & tempore salubre, ac necessarium, genêre, & exemplo miserum, ac funestum videremus. Ascon.

*

Quid ego nunc argumentis tibi respondeam, posse fieri, vt alius aliquis Cornel.sit, qui habeat Philerotem. res (nota est) vulgare nomen esse Philerotis, Cornelios verò ita multos, vt iam etiam collegium constitutum sit. Ascon.

*

At enim extremi, ac difficillimi temporis vocem illam, C. Corneli consulem mittere coegisti, qui rempub. saluam esse vellent, vt ad legem accipiendam adessent. Ascon.

*

Ante vestros annos propter illius tribuni pl. temeritatem posse adduci, vt omnino ne illius potestate abalienemur.* Qui restituerunt eam potestatem, alterum nihil vnum posse contra multos, alterum longe abesse. Asconius.

*

Tanta igitur in illis virtus fuit, vt anno XVI. post reges exactos, propter nimiam dominationem potentium, secederent, leges sacratas ipsi sibi restituerent, duos tribunos crearent, montem illum trans Anienem, qui hodie mons Sacer nominatur, in quo armati consederant, æternæ memoriæ caussa consecrarent. itaque auspicato postero anno X. tribuni pl. comitiis curiatis creati sunt. Priscianus l.6.

*

Tum, interposita fide per tres legatos, amplissimos viros, Romam armati reuer(terunt) in Auentino consederunt. inde armati in Capitolium venerunt. decem tribunos pl. per

pontificem, quod magistratus nullus erat, creauerũt. Etiam hæc recentiora prætereo: ponam principium iustissimæ libertatis Cassiam, qua lege suffragiorum ius potestasque conualuit, alteram Cassiam, quæ populi iudicia firmauit. Asconius.

*

Qui non modo cum Sylla, verum etiam, illo mortuo, semper hoc per se summis opibus retinendum putauerunt, inimicissimi C. Cottæ fuerunt, quod is consul paullum tribunis pl. non potestatis, sed dignitatis addidit. Ascon.

*

Quamdiu quidẽ hoc animo ergo vos illa plebs erit, quo e ostẽdit esse, cum legem Arueliam, cum Roscia non modò accepit, sed etiam efflagitauit. Asconius.

*

Memoria teneo, cum primum senatores cum equitibus Romanis lege Plotia iudicarent, hominem diis, ac nobilitati perinuisum Cn. Pompeium, causam, lege Varia, de maiestate dixisse. Ascon.

*

Quæ intermissa complureis annos. Prisc. l. 7.

*

Num alicui gratificabatur, aut homini, aut ordini? Priscianus l. 8.

*

Cœptum igitur per eos, qui agi volebant, desitum est per hunc, qui decessit. Prisc. l. 10.

*

* circuitis rostris eiicerentur lapidib. homines. Prisc. l. 8.

*

*refertum tribunitiis legibus, exhaustum à quibus sit, ipsi sciunt. Aquila.

*

*qui eloquentia ceteris antecellit. Prisc. l. 10.

*

Demi medius fidius de his tortentis aliquantum malim. Fronto.

Ad mi-

*

Ad miserrimum, crudelissimumque dominatum dedi patiamini. Fronto.

*

Cur nunc redeant, si tunc gratiæ concesserint. Fronto.

*

Quid, quod ne cum iis quidem expertus es, quos duces operarum fuisse dixisti? Fronto.

*

Eiusmodi mihi duos laqueos in caussa esse propositos, vt si me altero expedissem, tenerer altero. Fronto.

*

Aperuit fores scalarum. Acron. Serm. Horat. lib. 1.

*

Legite, vt legebatis. hinc intelligetis nulla tenuissima suspicione describi, aut significari Cornelium. Boeth. definit.

*

Cetera desunt.

PRO C. CORNELIO II.

ORAT. VIII.

Deest initium.

*

PVGNEM aperte contra nobilissimorum hominum voluntates? studia, consilia cogitationesque eorum aperiam? Aquila.

*

O callidos homines! ô rem excogitatam! ô ingenia metuenda! testes dare volumus. quem quæso nostrûm fefellit, ita vos esse facturos? Cic. in Oratore.

*

Num in eo, qui sint hi testes, hæsitatis? ego vobis edam duos. reliqui sunt de consularibus, inimici tribunitiæ potestatis. pauci præterea assentatores eorum, atque asseclæ subsequuntur. Asconius.

*

Sed si familiariter ex Q.Catulo, sapientissimo viro, atque humanissimo velim quærere, vtrius tandem tibi tribunatus minus probari potest. C.Cornelii, an, non dicam P.Sulpicii, non L.Saturnini, non C.Gracchi; non Tiberii: neminem, quem isti seditiosum existimant, nominabo, sed auunculi tui, Q.Catule, clarissimi, patriæq; amantissimi viri, quid mihi tandem responsurum putatis? Asconius.

**post x x. versus à præcedenti.*

Quid? auunculus tuus, clarissimus vir, clarissimo patre, auo, maioribus, credo, silentio, fauente nobilitate, nullo intercessore comparato, populo R.dedit, & potentissimorum hominum collegiis eripuit, cooptandorum sacerdotum potestatem? Quid? idem Domitius M.Silanum, consularē hominem, quemadmodum tribunus pl.vexauit? Ascon.

*

Hæc est controuersia eiusmodi, vt mihi trib.pl.Cn.Domitius, Catulo M. Terpolius contemptissimū nomen eiectum esse ex iis, qui tribuni pl.fuerunt. Asconius

*

Nam neq; me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos & Lælios multi venalicii mercatoresque superarunt, neque vestis, aut cælatum aurum & argentum, quo nostros veteres Marcellos Maximosque multi eunuchi Syria Ægyptoque vicerunt. neque verò mouent me ornamenta ista villarum, quibus L.Paullum, & L.Mummium, qui rebus his vrbem, Italiamque omnem referserunt, ab aliquo video perfacile Deliaco, aut Syro potuisse superari. Cic.in Orat. Quinct.l.9. c.4.Prisc.l.10.

*

Quis tam abundans copiis? Prisc.l.8.

*

Da enim mihi potestatem eos, qui tum affuerunt Cornelio, nominandi. Fronto.

*

Facite, vt facitis, qui ad caussam adestis. Fronto.

*

Quid

Quid enim mihi certamen eſt cum accuſatore, aut contentio? Fronto.

*

Qui commodis populi R. lingua duntaxat ac voluntate conſuluit. Fronto.

*

Expelleret à diſpenſantibus. Fronto

*

Sed ad vrbem dierum tres fuerunt complurium. Fr.

*

Quam diligentes libertatis vos oporteat eſſe. Fr.

*

Si vos huius fortunas paucorum odio adiudicaueritis. Fronto.

*

Extrema deſunt.

CONTRA C. ANTONIVM & L. Catilinam competitores, in toga candida. ORAT. IX.

Deeſt principium.

*

DICO P.C. ſuperiore nocte cuiuſdam hominis nobilis, & valde in hoc largitionis quæſtu noti, & cogniti, domum Catilinam, & Antonium, cum ſequeſtribus ſuis, conueniſſe. Aſconius.

*

Quem enim, aut amicum habere poteſt is, qui tot ciues trucidauit, aut clientem, qui in ſua ciuitate cum peregrino negauit ſe iudicio æquo certare poſſe? Aſcon.

*

(Nec) ſe iam tum reſpexit, cum grauiſſimis veſtris decretis abſens notatus eſt. Aſcon.

*

In iudiciis quãtã vis eſſet, didicit, cum eſt abſolutus: ſi aut illud iudicium, aut illa abſolutio nominanda eſt. Aſconius.

*

Quem, cum in Syllanis partibus fuiſſet, crudeliter feciſſe conſtat, quod Q. Cæcilium, M. Volumnium, L. Tantaſium occiderit. Aſcon.

*

Populum verò, cum inſpectante populo collum ſecuit hominis maxime popularis, quanti faceret, oſtendit. Aſconius.

*

Me, qua amentia inductus eſt, vt contemneret, conſtituere non poſſum. vtrum æquo animo laturum putauit? an in ſuo familiariſſimo non viderat, me ne aliorum quidem iniurias mediocriter poſſe ferre? Aſcon.

*

Alter pecore omni vendito, & ſaltibus prope addictis, paſtores retinet, ex quibus ait, ſe cùm velit, ſubito fugitiuorum bellum excitaturum. alter induxit eum, quem potuit, vt repente gladiatores populo non debitos polliceretur, quos ipſe conſularis canditatus perſpexit, & legit, & emit. præſente populo Rom. factum eſt. Aſcon.

*

Quamobrem augere etiā mercedes ſi vultis, Q. Mucium peruerti legem impedire, vt cœpit ſenten. COS. ſed ego ea lege contentus ſum, qua duos conſules deſignatos vno tempore damnari vidimus. Aſcon.

*

Te tamen, Q. Muci, tam male de republ. exiſtimare, moleſtè fero, qui heſterno die me eſſe dignum conſulatu negabas. quid? populus Romanus minus diligenter ſcit ſibi conſtituere defenſorem, quàm tu tibi? qui, cum te furti L. Calenus ageret, me potiſſimum fortunarum tuarum patronum eſſe voluiſti. & cuius tu conſilium in tua turpiſſima cauſſa delegiſti, hunc honeſtiſſimarum rerum defenſorem populus Romanus auctore te repudiare poteſt? niſi fortè hoc dicturus es, quo tempore à L. Caleno furti delatus ſis, eo tempore in me tibi parum auxilii eſſe vidiſſe. Aſcon.

*

Atque

Atque, vt istum omittam, in exercitu Syllano prædonem, in introitu gladiatorem, in victoria quadrigarium. Ascon.

*

Te verò Catilina consulatum sperare, aut cogitare non prodigium, atq; portentum est? à quibus enim petis? à principibus ciuitatis? qui tibi, cùm L. Volcatius consul in consilio fuisset, ne petendi quidem potestatē esse voluerunt? à senatoribus? qui te auctoritate sua, spoliatū ornamentis omnibus, vinctum pæne Africanis oratoribus tradiderunt? ab equestri ordine? quem trucidasti. à plebe? cui spectaculum eiusmodi tua crudelitas præbuit, vt nemo sine luctu aspicere, sine gemitu recordari posset. Asconius.

*

Quod caput, etiam tum plenum animæ, & spiritus, ad Syllam, vsque ab Ianiculo ad ædem Apollinis, manibus ipse suis detulit. Asconius.

*

Quid? tu potes in defensione tua dicere, quod illi ne dixerunt? quid tibi dicere non licebit? Asconius.

*

Denique illi negare potuerunt, & negauerunt, tu tibi ne infitiandi quidem impudentiæ locum reliquisti. quare præclara dicentur iudicia tulisse si qui infitiantem Luscium cōdemnarunt, Catilinam absoluerint confitentem. Asconius.

*

* auunculum tuum. Asconius.

*

Is ergo negat ignarum esse, cum etiam illi, imperitos se homines esse, & si quem etiam interfecissent, imperatori, ac dictatori paruisse dicerent, ac negare quoque posse: Catilinam verò infitiari non posse. Ascon.

*

Hanc tu habes dignitatem, qua fretus me contemnis & despicis? an eam quam reliqua vita es consecutus? cum ita vixisti, vt nō esset locus tam sanctus, quo non aduentus tuus, etiam cum culpa nulla subesset, crimen afferret. Asconius.

*

Cum deprehendebare in adulteriis, cum deprehendebas adulteros ipse, cum ex eodem stupro tibi, & vxorem, & filiam inuenisti. Ascon.

*

* stupris se omnibus, ac flagitiis contaminauit, cæde nefaria cruentauit, diripuit socios, leges, quæstiones, iudicia violauit. Asconius.

Quid ego, vt violaueris prouinciã, prædicem? cuncto populo Rom. clamante ac resistente? nam, vt te illic gesseris, non audeo dicere, quoniam absolutus es. mentitos esse equites R. falsas fuisse tabellas honestissimæ ciuitatis existimo. mentitum Q. Metellum Pium, mentitam Africam, vidisse puto nescio quid illos iudices, qui te innocentem iudicarũt. O miser, qui non sentias, illo iudicio te non absolutum, verũ ad aliquod seuerius iudicium, ac maius supplicium reseruatum. Asconius.

*

Prætereo illum nefarium conatum tuũ, & pęne acerbum, & luctuosum populo Romano diem, cum Cn. Pisone socio, neque alio nemine, cædem optimatum facere voluisti. Asconius.

*

An oblitus es, te ex me, cum præturam peteremus, petisse, vt tibi primum locum concederem? quod cum sæpius ageres, & impudentius à me contenderes, meministi me tibi respondere, impudenter te facere, qui id à me peteres, quod auunculus numquam impetrasset? Nescis me prætorem primum esse factum, te concessione competitorum, & collatione centuriarum, & meo maxime beneficio, è postremo in tertium locum esse sublectum? Ascon.

*

Qui posteaquam illo, vt conati erant, Hispaniensi pugiũculo neruos incidere ciuium R. non potuerunt, duas vno tempore conantur in remp. sicas distringere. Ascon.

*

Hunc vos scitote Licinium gladiatorem iam immisisse cupidum Catilinæ iudices, Quinctumque Curium, hominem quæstorium. Asconius.

*

extremum deest.

PRO

PRO QV. GALLIO.

ORAT. X.

Deest principium.

*

* vt clamor, vt conuiuium mulierum, vt symphoniæ cantus. Videbar mihi videre alios intrantes, alios autem exeuntes, partim ex vino vacillantes, partim hesterna potatione oscitantes. versabatur inter hos Gallius vnguentis oblitus, redimitus coronis: humus erat immunda, lutulẽta, vino, coronis languidulis, & spinis cooperta pisciũ. Aquil. & Quinct. l. 8. cap. 3.

An ista, si vera essent, sic à te dicerentur? Quinct. l. 2. cap. vltimo.

*

Tu istuc M. Callidi, nisi fingeres, sic ageres? præsertim cũ ista eloquentia alienorũ hominum pericula defendere acerrimè soleas, tuum negligeres? vbi dolor? vbi ardor animi? qui etiam ex infantium ingeniis elicere voces, & querelas solet. nulla perturbatio animi, nulla corporis, frons nõ percussa, nõ femur, pedis (quod minimum est) nulla supplosio. itaque (tantum abfuit, vt inflammares nostros animos) somnum isto loco vix tenebamus. Cicero in Brut.

*

Ego te certo scio, omnes logos, qui ludis dicti sunt, animaduertisse. Nonius, logi.

*

* Poematorum. Carisius.

Cetera desunt.

DE L. OTHONE.

ORAT. XI.

*

HIC si se istius viæ dedisset. Fronto.

*

Desunt reliqua omnia.

DE PROSCRIPTORVM LIBERIS.

ORAT. XII.

Desunt cetera, præter fragmentum, quod sequitur.

QVID enim crudelius, quàm homines honestis parentibus, ac maioribus natos à repub. submoueri? sed ita legibus Syllæ continetur status ciuitatis, vt his solutis, stare ipsa non possit. Quinct. l. 11. cap. 1.

*

CONTRA CONCIONEM Q. Metelli.

ORAT. XIII.

Deest principium.

*

SIC enim, vt opinor, insequar fugientem, quoniam congredi non licet cum resistente. Fortun. lib. 3.

*Permulsa, atque recreata est. Prisc. l. 9.

*

*nisi eorum exitio, non requieturam. Priscian. lib. 10.

*

Ascendi in concionem, concursus est populi factus. Gell. l. 18. cap. 7.

*

Qui indicabantur, eos vocari, custodiri, ad senatum adduci iussi: in senatu sunt positi. Quinct. l. 9. cap. 3.

*

Reliqua desunt.

DE CONSVLATV SVO.

ORAT. XIIII.

*

QVORVM luxuries fortunata censa peperit. Nonius, Census.

*

IN

IN CLODIVM ET CVRIONEM.

ORAT. XV.

Desunt multa, nec quæ restant, digeri possunt in vllum ordinem.

*

Tv verò festiuus, tu elegans, tu solus vrbanus: quẽ decet muliebris ornatus, quem incessus psaltriæ, qui leuare vultum, mollire vocem potes. Nonius.

*

Sed credo, postquam tibi speculum allatum est, longe te à pulchris abesse sensisti. Non. Longus, Speculum.

*

Ac vide an facile tu fieri potueris, cum is factus non sit, cui tu concessisti. Nonius.

*

Túne, cum vincirentur pedes fasceis, cum calanticam capiti accommodares, cùm strophio accurate præcingerere. Non. Calantica.

*

Integritas tua te purgauit, mihi crede, pudor eripuit, vita anteacta seruauit. Quinct. l.8.cap.6.

*

* quibus iste, qui omnia sacrificia nosset, facile à se deos placari posse arbitrabatur. Quinct. lib.9.cap.2.

*

Quo ex iudicio, velut ex incendio, nudus effugit. Quinct. lib.8.cap.3.

*

Erras Clodi: non te iudices vrbi, sed carceri reseruarũt, neque retinere in ciuitate, sed exsilio priuare voluerũt. Quamobrem P. C. erigite animos, retinete vestram dignitatem: manet illa in repub. bonorum consensio; dolor accessit bonis viris, virtus non est imminuta: nihil est damni factum noui, sed quod erat, inuentum est in vnius hominis perditi iudicio: plures similes reperti sunt. Cicero libro primo Epist. ad Attic.

DE REGE PTOLEMÆO.

ORAT. XVI.

Nisi vnicum id fragmentum esset, vix ipsam orationis inscriptionem teneremus.

*

DIFFICILIS ratio belli gerendi, at plena fidei, plena pietatis. Aquila. Fortunat. Marcian.

*

PRO P. VATINIO.

ORAT. XVII.

Et ex hac etiam, id solum superest.

FACIO quiddam, quod in Eunucho parasitus vadet militi.
Vbi nominabit Phædriam, tu Pamphilam
Continuo, si quando illa dicet, Phædriam
Commessatum intromittamus: tu, Pamphilam
Cantatum prouocemus. si laudabit hæc
Illius formam, tu huius contra: denique
Par pro pari referto, quod eam mordeat.

Sic peto a vobis iudices, vt quoniam quidam nobiles homines, & de me optime meriti, nimis amant inimicum meũ, meque inspectante, sæpe eum in senatu modo seuere seducunt, modo familiariter atque hilare amplexantur: quoniãque illi habent suum Publium, detis mihi ipsi alium Publiũ, in quo possim eorum animos mediocriter lacessitus, leuiter repungere. Cicer. Epist. Fam. lib. I.

*

PRO M. ÆMILIO SCAVRO.

ORAT. XVIII.

MAXIME fuit optandum M. Scauro, iudices, vt nullo suscepto cuiusquam odio, sine offensione, ac molestia. Fortun. & August. in Rhet.

*

Nihil

Nihil Sardos Appio gratius esse facturos, quàm si de Scauri fama detraxerint. Fronto.

*

* *Circa versum à primo* XL.

Subit etiam populi iudicium, inquirente Cn. Domitio tribuno pl. Reus factus est à Q. Seruilio Cepione, lege Seruilia, cum iudicia penes equestrem ordinem essent, &, P. Rutilio damnato, nemo tam innocens videretur, vt non timeret illa. Ab eodem etiam lege Varia, custos ille reip. proditionis est in crimē vocatus, vexatus à Q. Vario trib. pleb. est, non multo ante. Ascon.

*

Non enim tantum admiratus sum ego illum virum, sicut omnes, sed etiam præcipue dilexi. primus enim me, flagrantem studio laudis, in spem impulit, posse virtutem, sine præsidio fortunæ, quo contendisset, labore, & constantia peruenire. Ascon.

*

Et quoniam congesta est accusatio magis aceruo quodam criminum, quam distinctione aliqua generum, & varietate. Seuer.

*

Bostarem igitur quendam dixit Norensem, fugientem è Sardinia Scauri aduentum. Seuer.

*

Prius illum sepultū, quā huic cenam esse sublatam. Seuer.

*

Si me hercle, iudices, pro L. Tubulo dicerem, quem vnum ex omni memoria sceleratissimum, & audacissimum fuisse accepimus, tamen non timerem, venenum hospiti, aut conuiuæ si diceretur cenanti ab illo datum, cui neque heres, neque iratus fuisset. Ascon.

*

Quæ quidem suspicio valuit etiā ob hanc caussam, quod, cum agerent parentalia Norenses. Ascon.

*

Libertus patronum non occidit, sed duobus digitulis gulam oblisit. Porph. Sat. 2. l. 1.

*

Copiis inops, gente fallax. Fronto.

*

Circa tertiam partem à primo.

Sic, inquam, ſe iudices res habet, neque hoc à me nouum diſputatur, ſed quæſitum ab aliis eſt. Aſcon.

*

Illa audiuimus, hoc verò meminimus, ac pæne vidimus, eiuſdem ſtirpis, & nominis P. Craſſum, ne in manus incideret inimicorum, ſeipſum interemiſſe. Ac neque illius Craſſi factum ſuperioris, iiſdem honoribus vſus, qui fortiſſimus in bellis fuiſſet, M. Aquilius potuit imitari. Aſcon.

* *paullo poſt.*

Quid verò? alterum Craſſum temporibus eiſdem, nũ aut clariſſimi viri Iulii, aut ſummo ingenio præditus M. Antonius potuit imitari? Aſcon.

*

Cum dare nollet Aris, clam ex Sardinia eſt fugere coactus. Priſc. lib. 6.

*

Aris, vxorem pellicatus dolore concitatam. Priſc. lib. 6.

*

* Arinis vxorem. Priſc. lib. 7.

*

Circa medium.

Neque verò hæc ipſa quotidiana res Ap. Claudium, illa humanitate, & ſapientia præditum, per ſe ipſa mouiſſet, niſi hunc Claudii fratris ſui competitorem fore putaſſet, qui ſiue patricius, ſiue plebeius eſſet, (nondum enim certum conſtitutũ erat) cum illo ſibi contentionem fore putabat. Aſcon.

*

Quem purpura regalis non commouit, eum Sardorum maſtruca tentauit? Iſid. lib. 9. cap. 3.

*

Vos quoque de familia nobili, cum auctoritate orbis terrarum, ſentire debetis. Marcel. lib. 22.

*

Poſt duas partes orationis.

Nã, cũ ex multis vnus ei reſtaret Dolabella paternus inimicus, qui cum Q. Cæpione propinquo ſuo cõtra Scaurũ patrem

trem ſuum obſignauerat ſtateras, eas ſibi inimicitias non ſuſceptas, ſed relatas. Aſcon.

**poſt tres partes orationis.*

Præſertim cùm propinquitas, & celebritas loci ſuſpicionem deſidiæ tollat, aut cupiditatis. Aſconius.

*

Ego porro, qui Albanas habeo columnas, clitellis eas apportaui. Quinct. lib. 5. cap. 13.

*

Domus tibi deerat? at habebas. pecunia ſuperabat? at egebas. Incurriſti amens in columnas, in alienos inſanus inſaniſti: depreſſam, cæcam, iacentem domum pluris, quàm te, & quàm fortunas tuas æſtimaſti. Quinct. lib. 9. cap. 1. & 4.

*

* redimunt ſe ea parte corporis, propter quam maximè expetuntur. Seru. 1. Georg.

*

* ab ipſa ſtiua mecum homines loquebantur. Seru. in Georg.

*

Retineret id, quòd præcipuè ſemper ſtuduit. Fronto.

*

Hæc cùm tu effugere non potuiſſes, contendes tamen, & poſtulabis, vt M. Æmilius, cum ſua dignitate omni, cum patris memoria, cum aui gloria, ſordidiſſimæ, leuiſſimæ, vaniſſimæ genti, ac propè dicam pellitis teſtibus condonetur. Aſconius.

**verſu à nouiſſimo* CLX.

Vndique mihi ſuppeditat, quòd pro M. Scauro dicam, quocumq; non modò mens, verùm etiam oculi inciderint. curia illa de grauiſſimo principatu patris fortiſſimoque teſtatur. L. ipſe Metellus, auus huius, ſanctiſſimos Deos illo conſtituiſſe in templo videtur, in veſtro conſpectu, iudices, vt ſalutem à vobis nepotis ſui deprecarentur. Aſcon.

*

* vniuerſe. Cariſius lib. 2.

*

Adii cauſas oratorum. Fronto.

*

De te recordor. Fronto.

*

Hoc nomine audito, quòd per omnes gentes peruagatum est. Fronto.

*

In illa bona inuadere nullo modo potuisset. Fronto.

*

Plura non habemus.

PRO A. GABINIO.

ORAT. XIX.

Desunt cetera, prater hoc.

*

Ego cùm omnes amicitias tuendas semper putaui summa religione, & fide, tum eas maximè, quę essent ex inimicitiis reuocatæ in gratiã: propterea, quòd integris amicitiis officium prætermissum imprudentiæ, vel (vt grauius interpretemur) negligentiæ excusatione defenditur: post reditũ in gratiam, si quid est commissum, id non neglectum, sed violatum putatur, nec imprudentiæ, sed perfidiæ assignari solet. Hieronymus Apologia aduersus Rufinum.

Hinc deinceps ordine habentur, quæ ad eas orationes pertinent, quæ hoc tempore quidem exstant, sed ita, vt nonnulla in illis desiderentur.

AD ORAT. PRO P. QVINCTIO.

*

*Turpis occultatio sui. Vlpian.

*

AD ORAT. PRO M. FONTEIO.

*

Galli posthac dilutius potabunt, quod illi venenum esse arbitrabantur. Marcell. lib. 6.

*

Mater tua, dum vixit, ludum, postquam mortua est, magistros habuit. Quinct. li. 6. c. 4.

Frumenti

*

Frumenti maximus numerus è Gallia, peditatus amplissimæ copiæ è Gallia, equites numero plurimi è Gallia. Aquila.

*

Cetera in ea, quæ inter reliquas orationes exstat. Aquila.

AD ORAT. DE LEGE Agraria kal. Ian.

Deest initium.

*

PRAEDAM, manubias, sectionem, castra denique Cn. Pompeii, sedente imperatore x. viri vendent. Gell. lib. 13.

*

Veniet igitur sub præcone tota Propontis, atque Hellespontus, addicetur communis ora Lyciorum, atq; Cilicum, Mysia, & Phrygia item, conditioni legíque parebunt.

*

*imberba iuuentute. Caris.

*

Cetera in ea, quæ exstat in senatu habita.

AD ORAT. IN L. Pisonem.

PRO Dii immortales, qui hic illuxit dies. Quinct. lib. 9. cap. 4. & Diom. lib. 2.

*

Quæ te bellua ex vtero, non hominem fudit. Seruius.

*

Insuber quidam fuit, id est mercator, & præco. is cum Romam, cum filia venisset, adolescentē nobilē Cęsoninū, hominis fortissimi filiū, ausus est appellare. filiā collocauit. Ascon.

*

*Cum tibi tota cognatio in serraco vehatur. Quinct. lib. 8. cap. 3.

*

Circa versum à primo. *

* quod minimum in te ſpecimen ingenii. ingenii autem? imo ingenui hominis ac liberi, qui colore ipſo patriã aſpernaris, oratione genus, moribus nomen. Aſcon.

Circa verſum à primo LXXX.

Hoc non ad contemnendam Placentiam pertinet, vnde ſe is ortum gloriari ſolet: neque enim hæc mea natura fert, nec municipii, præſertim de me optimè meriti, dignitas patitur. Aſconius.

*

Hic cum ad Padum Placentiæ fortè conſediſſet, paucis poſt annis in eam ciuitatem (nam tum erat ciuitas) aſcẽdit. prius enim Gallus, dein Gallicanus, extremo Semiplacentinus haberi eſt cœptus. Aſcon.

*

Circa verſum à primo *

Lautiorem pater tuus ſocerum, quàm C. Piſo in illo luctu, non ei filiam meam collocaui, quem ego, poteſtas cùm omnium fuiſſet, vnum potiſſimum delegiſſem. Aſcon.

*

Proxime Pompeium ſedebam. Diomed. lib. I.

*

Ex Commentariis.
lib. XIII.

*

* re vendita, iterum empta. Diomed.

*

M. TVL.

M. TVL. CICERONIS FRAGMENTORVM TOMVS SECVNDVS,

*

Qui continet epiſtolas.

Ex Andr. Patricii ſecunda editione.

ELENCHVS EPISTOLARUM Ciceronis, quæ hoc tomo continentur.

M. TVL. CICERONIS AD M. TITINIVM EPISTOLA.

*

EQVIDEM memoria teneo, pueris nobis, primùm Latine docere cœpisse L. Plotium quendam: ad quem cùm fieret concursus, quod studiosissimus quisque apud eum exerceretur, dolebam mihi idem non licere. continebar autem doctissimorum hominum auctoritate, qui existimabant Græcis exercitationibus ali melius ingenia posse. Sueton. de Clar. Rhet.

*

Ad Cornelium Nepotem epist. lib. II.

*

ITAQVE nostri cùm omnia, quæ dixissemus, dicta essent, quæ facete, & breuiter, & acute locuti essemus, ea proprio nomine appellari dicteria voluerunt. Macr. l. 2. cap. I. Satur.

*

Ad eundem, ex libro incerto.

*

HOC restiterat etiam, vt à te fictis aggrederer donis. Prisc. lib. 8.

*

Qui habet, vltro appetitur: qui est pauper, aspernatur. Prisc. ibid.

*

Quid? oratorum quem huic antepones eorum, qui nihil aliud egerunt? quis sententiis aut acutior, aut crebrior? quis verbis aut ornatior, aut elegantior? Suet. in Cæs.

*

Neq; enim quidquam aliud est felicitas, nisi honestarum rerum prosperitas: vel, vt alio modo definiam, Felicitas est fortuna, adiutrix consiliorum bonorum: quibus qui non vtitur, felix nullo pacto esse potest. Ergo in perditis, impiisq; consiliis, quibus Cæsar vsus erat, nulla potuit esse felicitas: feliciorque meo iudicio, Camillus exsulans, quàm temporibus iisdem Manlius, etiamsi, id, quod cupierat, regnare potuisset. Marcel. lib. 21.

Ad

Ad C. Cæsarem epist. lib. I.

M. Cicero C. Cæsari S.

*

BALBVM quanti faciam, quamque ei me totum dicauerim, ex ipso scies. Non. Dicare.

*

Tum cùm ea, quæ es ab senatu, summo cum honore, consecutus. Non. Consequi. Honor.

*

Debes odisse improbitatem eius, quia impudentissimum nomen delegerit. Non. Improbum.

*

Vt sciret maiore cura tuenda esse, quæ parta sunt. Non. Tueri.

*

Ad eundem epist. lib. II.

*

* vel quod locatio ipsa pretiosa. Non. Locare.

*

Quod sapientes homines, ac boni putant. Non. Putare.

*

Neq; pro cauto, ac diligente se castris cõtinuit. Caris. lib. I.

*

Sed ego quæ monumenti ratio sit, nomine ipso admoneor. ad memoriã magis spectare debet posteritatis, quàm ad præsentis temporis gratiam. Nonius, Monumentum.

*

Ad eundem epist. lib. III.

*

QVAE si videres, non de exercitu retinendo tueri, sed eo tradito, aut dimisso. . Non. Dimittere.

*

* amici nonnulli te contemni, ac despici, ac pro nihilo haberi senatum velint. Non. Contemno.

*

Ad eundem ex lib. incerto.

*

IAM amplitudinem, gloriamq; tuam magno mihi ornamento fore existimo, quòd me leuas cura. Non. Leuare.

*

Extrema vero nec quanta, nec qualia ſunt, verbis conſequi poſſum. Non. Conſequi.

*

Ad Cæſ. iuniorem epiſt. lib. 1.

Cicero Cæſari iuniori S.

PRIDIE non. Feb. cùm ad te litteras mane dediſſem, deſcendi ad forum togatus, cùm reliqui conſulares ſagati vellent deſcendere. Non. Sagum.

*

*& aut ad conſules, aut ad te, aut ad Brutum adiſſent, his fraudi ne eſſet, quòd cum Antonio fuiſſent. Non. aditus.

*

Sed hæc viderimus, cùm legati reſponſa retulerint. Non. Relatum.

*

Quaſi ſi me ad id beneficium accerſeres, quo per te me, vna cum repub. in libertatem vindicaſſem. Non. Vindicare.

*

Roga ipſum, quemadmodum ego eum Arimini acceperim. Non. Accipere. Rogare.

*

Sed cito pœnituit, domum rediit, ceteri cunctabantur. Non. Cunctari.

*

Erat opinio bona de Planco, bona de Lepido. Non. opinio.

*

*neminem tibi profectò hominem ex omnibus aut antepoſuiſſem vmquã, aut etiam cõparaſſem. Non. Comparare.

*

Ex ceteris autem generibus tunc pecunia expedietur, cùm legionibus victricibus erunt, quæ ſpopondimus, perſoluenda. Non. expedire.

*

In ſingulis tegulis impoſitis ſexcentis ſexcenties confici poſſe. Non. confectum.

*

Ne res deduceretur, fecimus vt Hercules Antianus in alium locum transferretur. Non. Ducere.

Sed

Sed quod videret nomine pacis bellum inuolutum fore. Non. Inuoluere.

*

Quod mihi,& Philippo vacationem das bis gaudeo. nam & præteritis ignoſcis: & concedis futura. Non. Ignoſcere & Concedere.

*

Itaque vereor ne ferociorem eum faciant tua (tam) præclara iudicia telo. Non. Ferox.

Ad eundem epiſt. lib. XI.

*

SED ita locutus inſulſe eſt, vt mirum ſenatus conuicium exceperit. Non.

*

In quo tua me prouocauit oratio, mea conſecuta eſt ſegnis. Non.

*

Bellum, vt opinio mea fert, (ex) conſenſu ciuitatis confectum iam haberemus. Non. Confectum.

*

* cum conſtet Cæſarem Lupercis id vectigal dediſſe, qui ante poterat id conſtare? Non. Conſtare.

*

Adeſt Albæ neſcio quis Clodius, quam cum reſtitui iuſſiſſet, Ancone cũ eo deiectus eſt ex ſenatus conſulto. Deiicere.

*

* inſolens, arrogans, iactans. Inſolens.

*

Scriptum erat equeſtre prælium valde ſecundum, in his potius aduerſum. Secundum.

*

Quem periſſe ita de repub. merentem conſulem vehementer doleo. Meret.

*

Tu ſi meam fidem præſtiteris, quod confido te eſſe facturum. Præſtare.

*

Cum iter facerem Claternam tempeſtate ſpurciſſima. Spurcus.

*

Nihil omnino certi, nec locupletem ad hoc auctorem habebamus. Locuples.

*

Antonius demens ante lucem paludatus. Paludatus.

Ad eundem epist. lib. III.

ITAQVE in eum palam vehementer est inuectus. Non. Inuehi.

*

Ego autem antiquissimum Scythis oriundum, quibus antiquior lætitia est, quàm lucrum. Nonius, Antiquus.

Ad eundem ex lib. incerto.

*

POSTHAC quod voles à me fieri, scribito. vincam opinionem tuam. Non. Opinio.

*

Promissa tua memoria teneas. Non. Promittere.

*

Ad C. Pansam epist. lib. I.

M. Cicero C. Pansæ S.

DE Antiocho fecisti humaniter, quem quidem ego semper dilexi, meq; ab eo diligi sensi. Non. Humaniter. Prisc. l. 15.

*

* quorum erupit illa vox, de qua ex te primum quiddam inaudieram. Non. Inaudire.

*

Ad eundem epist. lib. III.

*

NOS Ventidianis rumoribus concalfecimus. Non. Concalfacere.

*

Ad A. Hirtium epist. lib. II.

*

QVA in re si mediocriter lapsus sum, defendas meum (id) tolerabile erratum. Non. Error.

*

Ad eundem epist. lib. V.

ET

*

ET quoniam vt hoc tempus eſt, nihil habeo patriæ quod impertiam. Non. Impertio.

*

Ad eundem epiſt. lib. IX.

*

DICIS quaſi iſtuc intereat neſcio, niſi tamen * erat mihi iucũdum ſeuerius, ne qui caſum perimeret ſuperioris. Non. Interfici.

*

Ad eundem ex lib. incerto.

*

CVM enim nobilitas ſit, nihil aliud, quàm cognita virtus, quis in eo, quem veteraſcentem videt ad gloriam, generis antiquitatem deſideret? Non. Vetuſtiſcere à Veteraſcere.

*

* Luta, & limum aggerebant. Nonius. Lutum.

*

Ad M. Brutum epiſt. lib. VII.

*

HIS contraria, atque parata, vt eſſe ſolent, expertus ſum. Non. Experiri.

*

Ad eundem epiſt. lib. VIII.

*

ET quod te tantum amat, vt vel me audeat prouocare. Non. doct. indag.

Hic erant ordine deinceps quinque epiſtolæ collocandæ; quæ olim à Germanis inuentæ, à multis poſtea aut plane neglectæ, aut poſt epiſtolarum librum ad Brutum reiectæ ſunt. quas tamen & res ipſa loquitur Ciceronis eſſe, & ſi auctoritas quærenda eſt, & Patricius, & Sigonius agnoſcit; Manutius quidem, vt ſuſpiciat etiam, & admiretur. Has habes in volumine epiſtolarum ad Atticum noſtræ editionis octaua forma pag.

*

Sic igitur facies, & me aut amabis, aut, quo contentus ſum, diliges. Non. Amare, Diligere, Contentus.

*

Veritus fortaſſe, ne nos in Catonem noſtrum transferamus illinc mali quid, & ſi argumentum ſimile non erat. Quict.l.5.cap.10.

*

Nam eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam iudico. Quinct. l. 8.cap.3.

*

* & eum amorem, & eum, vt hoc verbo vtar, fauorem in conſilium aduocabo. Quinct. ibidem.

*

Ego cum in gratiam redierim cum Ap. Claudio, & redierim per Cn. Pompeium. ego ergo cum redierim. Quinct. l. 9. cap.3.

*

Sermo nullus, ſcilicet, niſi de te. quid enim potius? Tum Flauius. Erras, inquit, tabellarie, & ego ibidem orans inter cœnam exoraui. Quinct. ibid.

*

Præſtat enim nemini imperare, quàm alicui ſeruire. ſine illo enim viuere honeſte licet, cum hoc viuendi nulla condicio eſt. Quinct. ibid.

*

Símne bonus vir, ſi hoc ſuadeam? minime. Suaſoris enim eſt finis, vtilitas eius, cui quiſque ſuadet. At recta ſunt. quis negat? Sed nō eſt ſemper rectis in ſuadendo locus. Quinct. l. 3. cap.10.

*

Populo impoſuimus, & oratores viſi ſum⁹. Quinct.l.8.c.6.

*

Res mihi inuiſæ viſæ ſunt Brute. Quinct. l. 6. cap. 4.

*

Ad M. filium lib. I.

*

QVAE effice, & elabora, vt excelleas. Priſcian. l.8. & l.10.

*

Ad eundem lib. II.

*

Cui ego, quibuſcunque rebus potero, libentiſſime cōmodabo. Non. Commodare.

*Ad

*

Ad eundem ex libro incerto.

*

Ceteris delitus. Diomedes.l.1.

*

Philosophiæ quidem præcepta noscenda, viuendum autem ciuiliter. Lactan.l.4.cap.14.

*

Ad Licinium Caluum epist.lib.1.

*

TVLI moleste, quod litteræ delitæ sunt mihi à redditæ. Prisc.l.9.

*

Præsentit animus, atque augurat quodam modo, quæ futura sit suauitas. Non. Auguro.

Ad Q. Axium epist.lib.1.

*

AD M.Bibulum adierunt. Fronto.

*

Si tu nos aliquid adiutare potes. Fronto.

*

Cæsar in consulatu confirmauit regnum, de quo ædilis cogitarat. Sueton.in Cæs.

*

Ad Catonem epist.

*

NEC idcirco mihi desiderandam esse dignitatem meam, quod eam multi impugnarint, sed eo magis recolendã, quod plus desiderarint. Nonius, Aufer, Plus & Multum.

*

Ad Cerelliam epist.

*

HAEC aut animo Catonis ferenda sunt, aut Ciceronis stomacho. Quinct.lib.6.cap.4.

*

Ad L. Plancum epist.

*

NAM neque deesse reipublicæ volo, neq; superesse. Gellius lib.1.cap.22.

*

Ex epistola incerta.

*

DATA Lupercalibus, quo die Antonius Cęsari. Quinct. lib. 9. cap. 3.

*

Ne vlli sunt pedes faceti, ac delicijs ingredienti mollius. Quinct. lib. 6. cap. 4.

*

M. TVL. CICERONIS FRAGMENTORVM TOMVS TERTIVS,

Qui philosophica continet.

EX ANDR. PATRICII SECUNDA EDITIONE.

ELENCHVS PHILOSOPHICORUM Ciceronis voluminum, quæ hoc tomo continentur.

Oeconomica ex Xenophonte, libri III.
Protagoras ex Platone.
De repub. lib. VI.
De iure ciuili.
De auguriis.
Hortensius, vel, De philosophia.
M. Cato, seu Laus M. Catonis.
De gloria lib. II.
De consolatione.
De suis consiliis.
De virtutibus.
De notis.
Chorographia.

ITEM FRAGMENTA LIBRORUM,

Academicorum.
De natura Deorum.
De diuinatione.
De legibus.
De fato.
Timæi ex Platone.

Oeco-

Oeconomicorum ex Xenophonte lib. I.

•

Homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc homine dignantur. Prisc. l. 8.

*

Maritale coniugium sic comparatũ est natura, vt non solũ iucundissima, verum etiam vtilissima vitæ societas iniretur, & ne genus humanũ temporis longinquitate occideret. propter hoc mas cum femina est cõiunctus. deinde vt ex eadẽ societate mortalibus adiutoria senectutis, nec minus propugnacula præparentur: tum etiam, cum victus, & cultus humanus non vti feris in propatulo, ac siluestribus locis, sed domi sub tecto accurandus erat, necessarium fuit alterutrũ foris & sub dio esse, qui labore & industria compararet, intus, qui tectis reconderet atque custodiret: si quidem vel rusticari, vel nauigare, vel etiam alio genere negotiari necesse erat, vt aliquas facultates acquireremus. Cum verò paratæ res sub tectum essent cõgestæ, alium esse oportuit, qui & illatas custodiret, & cetera cõficeret opera, q̃ domi deberent administrari: nã & fruges, & cetera alimenta terrestria indigebant tecto, & ouium ceterarumq; pecudum fetus atque fructus, clauso custodienda erãt, nec minus reliqua vtẽsilia, quibus aut alitur hominum genus, aut etiã excolitur. Quare cum & operam & diligentiam ea, quæ proposuimus, desiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quæ domi custodiri oporteret, iure, vt dixi, à natura comparata est opera mulieris ad domesticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forensem, & ad extraneam: itaque viro calores & frigora perpetienda, tum etiam itinera, & labores pacis, ac belli, id est rusticationis, & militarium stipendiorũ distribuit: mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domestica negotia curanda tradidit. Et quoniã hunc sexum custodiæ, & diligentiæ assignauerat, idcirco timidiorem reddidit, quàm virilem: nam metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi. Quod autem ne-

cesse erat foris, & in aperto victum quærentibus nonnumquam iniuriam propulsare, idcirco virum quàm mulierem, fecit audaciorem. Quia verò partis opibus æque fuit opus memoria, & diligentia, non minorem feminæ, quàm viro, earum rerum tribuit possessionem. Tum etiam, quod simplex natura non omneis res commodas amplecti volebat, idcirco alterum alterius indigere voluit: quoniam, quod alteri deest, præsto plerumque est alteri. Colum.lib.12.cap.2.

*

Nam vetus est prouerbium, paupertatem certissimã esse, cum alicuius indigeas, vti eo non posse. quia ignoretur, vbi proiectum iaceat, quod desideretur. itaq; in re familiari laboriosior est negligentia, quàm diligentia. Quis enim dubitet nihil esse pulchrius in omni ratione vitæ dispositione, atque ordine? quod etiam ludicris spectaculis licet sæpe cognoscere. Nam vbi chorus canentiũ, non ad certos modos, neque numeros præeuntis magistri consensit, dissonũ quiddam ac tumultuosum audientibus canere videtur. At vbi certis numeris ac pedibus, velut facta conspiratione, consensensit, atq; concinuit, ex eiusmodi vocum concordia, nõ solum ipsis canentibus, amicum quiddam & dulce resonat, verum etiam spectantes, audientesque lætissima voluptate permulcentur. Colum. lib.12. cap.2.

*

Quid igitur pro Deûm immortalium, primum eam docebas, quæso. Donat. in Terent.

*

Præparatis idoneis locis, instrumentũ, & supellectilẽ distribuere cœpimus: ac primum ea secreuimus, quibus ad res diuinas vti solemus: postea mundum muliebrẽ, qui ad dies festos comparatur: deinde ad virilẽ, item dierum solennium ornatum, nec minus calceamenta vtriq; sexui conuenientia, tũ iam seorsum arma ac tela seponebantur: & in altera parte instrumenta, quibus ad lanificia vtuntur: post quæ ad cibum cõficiendum vasa (vt assolent) constituebantur: inde, quæ ad lauationem, quæ ad exornationem, quæ ad mensam quotidianã atq; epulationem pertinerent, exponebantur: postea ex iis, quibus quotidie vtimur, quod menstruũ esset, sepo-

ſepoſuimus: quod annuum quoque, in duas partes diuiſimus. nam ſic minus fallit, qui exitus futurus ſit. Hæc poſtquam omnia ſecreuimus, tum ſuo quæque loco diſpoſuimus: deinde quibus quotidie ſeruuli vtuntur, quæ ad lanificia, quę ad cibaria coquenda & conficienda pertinent, hæc ipſa iis, qui vti ſolent, tradidimus, &, vbi ea ponerent, demõſtrauimus, &, vt ſalua eſſent, præcepimus. Quibus autem ad dies feſtos, & ad hoſpitum aduentum vtimur, hæc primo tradidimus, & loca ſingula demonſtrauimus, & cuique ſua adnumerauimus, atq; adnumerata ipſi exſcripſimus, eámq; admonuimus, vt, quodcumque opus eſſet, ſciret vnde daret: & meminiſſet atq; adnotaret, quid, & quando, & cui dediſſet, & cùm recepiſſet, vt quidq; ſuo loco reponeret. Columel.

*

Oeconomicorum ex Xenophonte lib. II.

*

VTRVMNE Iſchomache, inquam, ſi res familiaris deſideraſſet, mercari villicum tanquam fabrum, an ipſe inſtituere conſueuiſti? Ego verò ipſe inſtituo. Etenim qui me abſente in meum locum ſubſtituitur, & vicarius meæ diligentiæ ſuccedit, is ea, quæ ego, ſcire debet. Colum. lib. II. cap. I.

*

Oeconomicorum ex Xenophonte lib. III.

*

NVLLO modo facilius arbitror poſſe neque herbas areſcere, & interfici, neque terram ab ſole percoqui. Non. Interfici.

*

Cùm verò affecta iam prope æſtate vuas à ſole miteſcere tempus eſt. Quinct. lib. 15. cap. 5. Non. profligare.

*

Neque ſerit vitem, neque, quæ ſata eſt, diligenter colit, oleum, ficus, poma non habet. Marc. lib. 3. cap. 20.

*

* apes in aluearium conceſſerunt. Cariſ. lib. I.

*

Cùm ad Cyrum minorem, regem Persarum, præstantem ingenio, atque imperii gloria, Lysander Lacedæmonius, vir summæ virtutis, venisset Sardis, eique dona à sociis attulisset: & ceteris in rebus comis erga Lysandrum, atque humanus rex fuit, & ei quendam conseptum agrum, diligenter consitum, ostendit. Cùm autem admiraretur Lysander & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum subactam, atque puram, & suauitatem odorum, qui efflarentur è floribus, tum dixit: Mirari se non modò diligentiam, sed etiam solertiam eius, à quo essent illa dimensa, atque descripta. & Cyrus respondit: Atqui ego ista sum omnia dimensus, mei sunt ordines, mea descriptio: multæ etiam istarum arborum mea manu sunt satæ. Tum Lysander intuens eius purpuram, & nitorem corporis, ornatumq; Persicum multo auro, multisque gemmis, dixit: Rectè verò te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est. Cicero Senect.

Hæc quidem à Cicerone ex Xenophonte conuersa neq; Patricius ipse audet affirmare: quæ tamen retinuimus, ne videamur quem sequi auctorem instituimus, improbare.

*

*Scrobes. Seruius in 2. Geor.

*

Protagoras ex Platone.

*

QVID tu, vnde tandem appares ô Socrate? an quidem dubium est, quin ab Alcibiade? Prisc. l. 6.

*

Nunc à vobis Protagora, & Socrate postulo, concedatis alter alteri & inter vos de huiuscemodi rebus controuersemini, non concertetis. Prisc. l. 8.

*

Quæ igitur potest esse indignitas voluptatis ad molestiã, nisi in magnitudine, aut longitudine alterius vtrius posita? Prisc. l. 6.

*

Confirmandi genera compluria. Donat. in Phor.

De

*

De republica lib. I.

*

NVNTIATVM est venire Lælium, domoque iam exisse. Fronto.

*

Eum quoque vt salutauit, propter Tuberonem iussit assidere. Non. Propter.

*

*negotii publici expers. Fronto.

*

Quare, si placet, deduc oro rationem tuam de cœlo ad hæc cituma. Non. Cituma.

*

*quasi alius assimulare rempublicam. Diomed. lib. I.
* expositamque ad exemplum nostræ reipublicæ accommodabo ad eam, si potero, omnem illam orationem, quæ est mihi habenda de optimo ciuitatis statu. Non. Accommodatum.

*

Quam cùm locis, manuque sepsissent, eiusmodi coniunctionem tectorum oppidum, vel vrbem appellarunt, delubris distinctam, spatiisque communibus. omnis ergo populus, qui est talis cœtus multitudinis, qualem exposui, ciuitas est; omnis ciuitas, quæ est constitutio populi, respublica. Non. Vrbs à ciuitate.

*

Vt ad eam vrbem, quam incolas, possis adnare. Fronto.

*

* breui multitudo diuersa atque vaga, concordia ciuitas facta erat. August. ep. 5.

*

Cognoscere mehercule, inquit, consuetudinem istam, & studium, sermonemque. Non. Cognoscere.

*

* duos Romanos reges esse, quorum alter patrem non habet, alter matrem. Nam de Seruii matre dubitatur, Anci pater * Marcius Numæ nepos dicitur. Seneca lib. 19. ep.

*

Tum (instituti) annui consules, tum demissi populo fasces. Non. dimittere.

*

*prouocationem ad populum etiam à regibus fuisse. Seneca lib. 19. epist.

*

Horum enim seueritatem dicitur inhorruisse primum ciuitas. Non. Horrendum ab horridum.

*

Quem nos dictatorem dicimus, & in historia ita nominari legimus, apud antiquos magister populi vocatus est, quod qui ab illo nominatur, magister equitum est. Seneca lib. 19. epistolarum.

*

*Cn. Flauius fastos protulit. Cic. 6. Att.

*

Ipsa cognitio nos delectauit. Fronto.

*

Quomodo enim iudicatur iste optimas? doctrina, artibus, studiis. audio, quando? Non. Æmulus.

*

Sed audisse te credo, tum verò Platonem, Socrate mortuo, primùm in Ægyptum discendi caussa, post in Italiam contendisse. Nonius, Contendo.

*

Tum virtute, labore, industria quæreret summi viri indolem, nisi nimis animose ferax natura illum nescio quo pacto. Non. Anima.

*

Quæ videlicet ille non ex agri consitura, quam cernebat; sed ex doctrinæ iudiciis interpretabatur. Non. Consitura.

*

Sed quoniam plurima beneficia continet patria, & est antiquior parens, quàm is, qui, vt aiunt, creauerit, maior ei profectò, quàm parenti, debetur gratia. Non. antiquus. 102.

*

*sed vt plurimas & maximas nostri animi, ingenii, consilii, prima ipsa sibi ad vtilitatem pigneraretur. Non. Pignerari.

Facilli-

*

Facillimam autem in ea repub. esse posse concordiam, in qua idem conducat omnibus. Non. Conducere.

*

Habent æquabilitatem quandam, qua carere diutius vix possunt liberi, deinde firmitudinem. Non. Firmitudo.

*

Nec tantum Carthago habuisset opum sexcentos fere annos sine cõsiliis, & disciplina. Non. libro de doct. indagine.

*

Quid? túne cùm es iratus, permittis illi iracundiæ dominatum animi tui? Non. Dominatus.

*

Ergo non probares consilio pulsas libidines, quæ sunt innumerabiles, iracundias, quæ tenerent omnia. Ego vero nihil isto animo, nihil ita animato homine miserius ducerem. Non. Anima.

*

Denique ipsa natura non inuitaret solùm, sed etiam cogeret. Non. Inuitare.

*

* populo gratificans & aliena, & sua. Fronto.

*

Nec verò iam meo nomine abstinet. Fronto.

*

Sed vt ille, qui nauigat, cùm subito mare cœpit horrescere. Non. Horrendum ab horridum.

*

De republica lib. II.

*

EST igitur quiddam turbulentum in hominibus singulis, quòd vel exsultat voluptate, vel molestia frangitur. Non. Exsultare.

*

Cupido autem, & expetenti, & lubidinoso, & volutabundo in voluptatibus. Non. Volutabundus.

*

* quantaque anxitudo prona ad luctum, & mærens, sem-

perque ipsa se solicitans. Non. Anxitudo.

*

Esse autem angores, si miseria afflictas, atque abiectas timiditate, & ignauia. Non. Timor.

*

Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Non. Elidere.

*

Sed imitor Architam Tarentinum, qui cùm ad villam venisset, & omnia aliter offendisset. Non. Offendere.

*

*quo auctore & principe vocitatur ciuitas Non. Vrbs à ciuitate.

*

Statuo esse optimè constitutā remp. quæ ex tribus generibus illis, regali, optimo, & populari, cōfusa modicè, nec puniendo iniret animū immanē ac ferum, (nec omnia prætermittendo, licentia ciues deteriores reddat.) Non. Modicum.

*

Vt in fidibus, ac tibiis, atque cantu ipso, ac vocibus concentus est quidam tenēdus ex distinctis sonis, quem immutatum, ac discrepantem aures eruditæ ferre non possunt, isque concentus ex dissimilimarum vocum moderatione concors tamen efficitur & congruens: sic ex summis, & infimis, & mediis interiectis ordinibus, vt sonis, moderata ratione ciuitas, consensu dissimilimorum concinit, & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu, ea est in ciuitate concordia, arctissimum, atque optimum omni in repub. vinculum incolumitatis, quæ sine iustitia nullo pacto esse potest. Aug. li. 2. cap. 21. ciuit.

*

Iustitia foras spectat, & proiecta tota est, atque eminet. Non. Proiectum.

*

Quæ virtus, præter ceteras, totam se ad alienas vtilitates porrigit, atque explicat. Non. Explicare.

*

*quæ sanguine alitur, atque in omni crudelitate sic exsultat, vt vix hominū acerbis funeribus satietur. Non. Exsultare.

Itaque

*

Itaq; prætereà illa institutio Romuli, cùm ducentos annos & triginta ferè firma mãsisset. Non.li.de doct.indagine.

*

Ac primus agros, quos bello Romulus ceperat, diuisit viritim ciuibus. Non. Viritim.

*

Cùm aliud nihil domum suam deportauisset. Fronto.

*

* multaque ditione ouium, & boum, quòd tunc erat res in pecore, & in locorum possessionibus, ex quo pecuniosi, & locupletes vocabantur. Non. Pecuniosus.

*

* vt Carneadi respondeat is, qui sæpe optimas caussas, ingenii calumnia ludificari solebat. Non. Calumnia.

*

Neque enim ad mare admouit, quòd ei fuit facillimum. Fronto.

*

Nihil est quòd adhuc de repub. putem dictum, & quo possim longius progredi, nisi sit confirmatum, non modò falsum esse illud, sine iniuria non posse, sed hoc verissimum, sine summa iustitia rempub. regi non posse. Augustin. lib. 2. cap. 21. ciuit.

*

De republica lib. III.

*

HOMO non vt à matre, sed vt à nouerca natura editus est in vitam, corpore nudo, & fragili, & infirmo, animo autem anxio ad molestias, humili ad timores, molli ad labores, prono ad libidines: in quo tamen inesset tamquam obrutus quidam diuinus ignis ingenii, & mentis. Aug. lib. 4. contra Pelagium.

*

Quoniam sumus ab ipsa calce eius interpellatione reuocati. Seneca lib. 19. epist.

*

Nullum est ius naturale. itaq; omnes animantes ipsa du-

cente natura commoda sua defendunt. & ideò iustitia, si alienis vtilitatibus consulat, suas negligat, stultitia est dicēda. Quòd si omnes populi, penes quos sit imperium, ipsique Romani, qui orbem totum possedere, iustitiam sequi velint, ac suum cuique restituere, quod vi & armis occupauerunt; ad casas, & egestatem reuertentur. quòd si fecerint, iustos dicemus quidem, sed tamen stultos iudicare necesse est, qui, vt aliis prosint, sibi nocere contendunt. Lactan. epit. cap. 1.

*

Bonus vir si habeat seruum fugitiuum, vel domum insalubrem, ac pestilentem, quæ vitia solus sciat, & ideò proscribat, vt vendat, vtrúmne profitebitur fugitiuum seruum, ac pestilentem domum se vendere, an cælabit emptorem? si profitebitur emptori, fugitiuum esse, bonus quidem, quia non fallet, sed tamen stultus iudicabitur, quia vel paruo vendet, vel omnino non vendet: si cælauerit, erit quidem sapiens, quia rei consulet, sed idem malus, quia fallet. Deinde, si reperiat hominem, qui aut aurum, pro aurichalco, aut argentum pro plumbo vendat per errorem, atq; id emere necessitas cogat, vtrum dissimulabit, & emet paruo, an potius indicabit? iustus vtique dicetur, quia non fefellit, sed idem stultus qui alteri fecerit lucrum, sibi damnum. sed facile de damno est: quid si vita eius in periculum veniet, vt eum aliquando necesse sit, aut occupare, aut mori, quid faciet? Potest hoc euenire, vt naufragio facto inueniat aliquem imbecillum, tabulæ inhærentem: aut victo exercitu fugiens, reperiat aliquem vulneratum equo insidentem; vtrum ne aut illum tabula, aut hunc equo deturbabit, vt ipse possit euadere? si volet iustus esse, non faciet, sed idem stultus iudicabitur, qui, dum alterius vitæ parcit, suam perdet: si faciet, sapiens quidem videbitur, quia sibi consulit, sed & idem malus, quia nocebit. Lactant. lib. 5. 17. epit. cap. 1.

*

Quæro, si duo sint, quorum alter optimus vir, æquissimus, summa iustitia, singulari fide, alter insigni scelere, & audacia, & si in eo sit errore ciuitas, vt bonum illum virum sceleratum, facinorosum, nefarium, putet: contra autem, qui sit improbissimus, existimet summa esse probitate, ac fide, próque hac

que hac opinione omnium ciuium, bonus ille vir vexetur, rapiatur, manus ei denique auferantur, effodiantur oculi, damnetur, vinciatur, vratur, exterminetur, egeat, postremo iure etiam optimo omnibus miserrimus esse videatur: contra autem ille improbus laudetur, colatur, ab omnibus diligatur, omnes ad eũ honores, omnia imperia, omnes opes, omnes denique copiæ conferantur, vir denique optimus omnium æstimatione, & dignissimus omni fortuna iudicetur, quis tandem erit tam demens, qui dubitet, vtrum se esse malit? Lactant. lib. 5. c. 12.

*

Est enim genus iniustæ seruitutis, cum ii sunt alterius, qui sui possunt esse. cum autem hi famulantur. Non. Famulantur.

*

Nam cum quæreretur ex eo, quo scelere compulsus mare haberet infestum vno myoparone, Eodem, inquit, quo tu orbem terræ. Non. Infestum mare. Myoparo.

*

Non grauarer Læli, nisi & hos velle putarem, & ipse cuperem te quoque aliquam partem huius nostri sermonis attingere: præsertim cum heri dixeris, te nobis etiam superfuturum: verum si id quidem fieri non potest, ne desis, omnes te rogamus. Gellius lib. 1. c. 22.

*

Est quidem vera lex recta ratio, naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad officium iubendo, vetando à fraude deterreat: quæ tamen neque probos frustra iubet, aut vetat, nec improbos iubendo, aut vetando mouet. Huic legi nec obrogari fas est, neque derogari ex hac aliquid licet, neque tota abrogari potest. Nec verò aut per senatũ, aut per populũ, solui hac lege possumus. Neq; est quærendus explanator, aut interpres eius alius: nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthac. sed & omnes gentes, & omni tempore vna lex, & sempiterna, & immortalis continebit, vnusq; erit communis quasi magister, & imperator omnium Deus. ille legis huius inuentor, disceptator, lator, cui qui non parebit, ipse se fugiet, ac naturam

hominis aſpernabitur, hocque ipſo luet maximas pœnas, etiamſi cetera ſupplicia, quæ putantur, effugerit. Lactant. lib. 6. cap. 8.

*

Huic tu viro quas diuitias obiicies? quæ imperia? quæ regna? qui iſta omnia putat humana, ſua bona diuina iudicat. Lactant. lib. 5. c. 19.

*

* Quibus aſſentior ſolicitam & periculoſam iuſtitiam non eſſe ſapientis. Priſc. l. 8.

*

Noſter autem populus ſociis defendendis, terrarum iam omnium potitus eſt. Non. Vbi genitiuus pro ablatiuo.

*

* Pyrrhi ridetur largitas à coſ. aut Samnitum copiæ Curio defuerunt. Non. Largitas.

*

Cuius etiam focum Cato ille noſter, cum venerat ad ſe in Sabinos, vt ex ipſo audiebamus, viſere ſolebat, apud quem ſedens Samnitum, quondam hoſtium, tum iam clientium ſuorum, dona relegauerat. Non. Apud, de doct. ind.

*

Nullum bellum ſuſcipitur à ciuitate optima, niſi aut pro fide, aut pro ſalute. Aug. lib. 22. c. 6. ciuit.

*

* quorum non corpora ſunt in cœlum elata. neque enim natura pateretur, vt id, quod eſſet de terra, niſi in terra maneret. Auguſt. lib. 22. c. 4. ciuit.

*

Magis eſt in Romulo admirandum, quod ceteri, qui dii ex hominibus facti eſſe dicuntur, minus eruditis hominum ſæculis fuerunt, vt, fingendi procliuior eſſet ratio, cum imperiti facile ad credendum impellerentur. Romuli autem ætatem minus his ſexcentis annis, iam inueteratis litteris, atque doctrinis, omnique illo antiquo ex inculta hominum vita errore ſublato, fuiſſe cernimus. Aug. lib. 22. c. 6. ciuit.

*

Ex quo

Ex quo intelligi potest, permultis annis ante Homerum fuisse, quàm Romulum, vt iam doctis hominibus, ac temporibus ipsis eruditis, ad fingendum vix quidquam esset loci. antiquitas enim recepit fabulas, fictas etiam nonnunquam incondite. Hæc ætas autem, iam exculta præsertim, eludens omne, quod fieri non potest, respuit. Aug. ibid.

*

Apud Ennium sic loquitur Africanus:

Si fas cedendo cælestia scandere cuiquam est,
Mi soli cæli maxima porta patet.

Est verò, inquit, Africane. nam & Herculi eadem ipsa porta patuit. Lact. lib. 5. c. 19. Senec. lib. 19. epist.

*

Hic est ille situs, cui nemo ciuis, neque hostis
Quiuit pro factis reddere operæpretium. Seneca lib. 19. epist.

*

* tantum est consequutus, vt, cum subito, sole obscurato, nō comparuisset, deorum in numero collocatus putaretur: quam opinionem nemo vmquam mortalis assequi potuit, sine eximia virtutis gloria. Aug. lib. 3. c. 15. ciuit.

*

Propterea & istum non creditum inter deos receptū tali morte. quia fortasse quod erat in Romulo probatum, Romani vulgare noluerūt, si hoc & alteri tribueretur. Aug. ibid.

*

Vult plane virtus honorem, nec est virtutis vlla alia merces, quam tamen illa accipit facile, exigit non acerbe: sed si aut ingrati vniuersi, aut inuidi multi, aut inimici potentes suis virtutem præmiis spoliant, næ illa se (tamen) multis solatiis oblectat, maximeque suo decore se ipsam sustentat. Lactant. lib. 5. c. 19.

*

* Sed his pœnis, quas etiam stultissimi sentiunt, egestaté, exilio, vinculis, verberibus, elabuntur sæpe priuati, oblata mortis celeritate. Ciuitatibus autem mors ipsa pœna est, quæ videtur à pœna singulos vindicare debet enim constituta sic esse ciuitas, vt æterna sit. Itaq; nullus interitus est reipub. naturalis, vt hominis, in quo mors nō modo necessaria est, verum etiam optanda persæpe. Ciuitas autem cum tolli-

tur, deletur, exstinguitur, simile est quodammodo, vt magnis parua conferamus, ac si omnis hic mundus intereat, ac concidat. Aug. lib. 22. c. 6. ciuit.

Resp. est res populi. Populus autē non omnis cœtus multitudinis, sed cœtus iuris consensu, & vtilitatis communione sociatus. Aug. lib. 2. c. 21. ciuit.

Resp. res est populi, cum bene, ac iuste geritur, siue ab vno rege, siue à paucis optimatibus, siue ab vniuerso populo. cùm verò iniustus est rex, quem tyrannum voco, aut iniusti optimates, quorum consensus factio est, aut iniustus ipse populus, cui nomen vsitatum nullū reperio, nisi vt etiam ipsum tyrannum appellem: non iam vitiosa, sed omnino nulla respubl. est, quoniam non est res populi, cum tyrannus eam factione capessat: nec ipse populus iam populus est, si sit iniustus: quoniam non est multitudo iuris consensu, & vtilitatis communione sociata. Aug. lib. 2. c. 21. de ciuit.

Vbi verò iustitia vera non est, nec ius potest esse: quod enim iure fit, profecto iuste fit. quod autem fit iniuste, nec iure fieri potest: non enim iura dicenda sunt, vel putanda, iniqua hominum constituta, cum illud etiam ipsi ius esse dicāt, quod de iustitiæ fonte manauerit, falsumque sit, quod à quibusdam non rectè sentientibus dici solet, id ius esse, quod ei, qui plus potest, vtile est. August. lib. 29. c. 21. ciuit.

An non cernimus optimo cuique dominatum ab ipsa natura cum summa vtilitate infirmorum datum? Cur igitur deus homini, animus imperat corpori, ratio libidini, iracundiæque, & ceteris vitiosis eiusdem animi partibus? Aug. lib. 4. contra Pelagium.

Sed & imperandi, & seruiendi sunt dissimilitudines cognoscendæ. Nam, vt animus corpori dicitur imperare, dicitur etiam libidini: sed corpori, vt rex ciuibus suis, aut parens liberis: libidini autem, vt seruis dominus, quod eam coercet, & frangit: sic regum, sic imperatorum, sic magistratuum, sic patrum,

patrum, sic populorum imperia ciuibus, sociisque præsunt, vt corporibus animus. domini autem seruos ita fatigant, vt optima pars animi, id est sapientia, eiusdem animi vitiosas, imbecillasque partes, vt libidines, vt iracundias, & perturbationes ceteras. August. ibid.

*

Phœnices primi mercaturis, & mercibus suis auaritiam, & magnificentiam, & inexplebiles cupiditates omnium rerum exportauerunt in Græciam. Non. Mercatura.

*

* duas sibi res, quo minus in vulgus, & in foro diceret, confidentiam, & vocem defuisse. Non. Confidentia.

*

Sapientia iubet proferre opes, amplificare diuitias. Non. Proferre.

*

* sed vt ipsi seu animum periclitentur, seu videant, quid se putent esse facturos. Non. Periclum.

*

Numquam viri fortissimi fortitudinis, impigritatis, patientiæ. Non. impigritas.

*

Quid ergo illa sibi vult absurda exceptio, nisi quis Athonem pro monumento vult funditus efficere? Quis enim est Athos, aut Olympus tantus? Priscianus l. 6.

*

Non sunt in disputando vafri, non veteratores, non malitiosi. Non. Vafrum.

*

De Republica lib. IIII.

*

ATQVE ipsa mens, quæ futura videt, præterita meminit. Non. Vbi accusatiuus pro genitiuo.

*

Cumque autumno terras ad concipiendas fruges patefecerit, hyeme ad concipiendas * relaxarit, à fistulæ maturi-

tate alia mitigauerit,alia torruerit. Non. Mitis.

*

*eademq; obiectam viuo,atq; vmbram noctemque efficiat, cum ad numerum dierum aptam, tum ad laborũ quietem. Non.Aptam.

*

Nec voluntatem mihi defuisse,nec curam.Lact. opif.dei.

*

Nũquam comœdiæ,nisi consuetudo vitæ pateretur, probare sua theatris flagitia potuissent. Aug.lib. c.9.ciuit.

*

Quem illa non attigit,vel potius quẽ non vexauit,vel pepercit? esto:populares homines,improbos,in repub.seditiosos Cleonem,Cleophontem, Hyperbolum læsit, patiamur: etsi huiusmodi ciues à censore melius est, quàm à poeta notari.sed Periclem,cum iam suæ ciuitati maxima auctoritate plurimos annos domi & belli præfuisset, violari versibus,& eos agi in scena, non plus decuit,quàm si Plautus noster voluisset,aut Næuius,P.& Cn.Scipioni,aut Cæcilius M.Catoni maledicere.Aug.ibid.

*

Nostrę contra XII.tabulæ cum perpaucas res capitę sanxissent, in his hanc quoque sanciendam putauerunt, si quis occentauisset, siue carmen condidisset,quod infamiam faceret, flagitiúmve alteri. præclare. iudiciis enim, ac magistratuum disceptationibus legitimis propositam vitam, nõ poetarum ingeniis, habere debemus, nec probrum audire, nisi ea lege,vt respondere liceat,& iudicio defendere. Aug. ibidem.

*

Æschines Atheniensis, vir eloquentissimus, cùm adolescens tragœdias actitauisset, rempubl.capessiuit: & Aristodemum tragicum item actorem,maximis de rebus pacis ac belli, legatum ad Philippum Athenienses sæpe miserunt. Aug.lib.2.c.10.ciuit.

*

*probris & iniuriis poetarum subiectam vitam famamq; habere

habere noluerunt, capite etiam puniri sancientes, tale carmen condere si quis auderet. Aug.lib.1.c.12.ciuit.

*

* cum artem ludicram, scenamq; totam in probro ducerēt, genus id hominum non modò honore ciuium reliquorum carere, sed etiam tribu moueri, notatione censoria voluerūt. Aug.l.2.c.13.ciuit.

*

Ad quos cum accessit clamor, & approbatio populi, quasi magni cuiusdam, & sapientis magistri, quas illi obducunt tenebras? quos inuehunt metus? quas inflammant cupiditates? Aug.lib.2.c.14.ciuit.

*

Ego verò eodem, quo ille Homerum redimitum coronis & delibutum vnguentis emittit ex ea vrbe, quam ipse sibi fingit. Non.Fingere.

*

Cumq; nihil tam incorruptum esse debeat in rep. quàm suffragiū, quàm sententia, non intelligo cur, qui ea pecunia corruperit, pœna dignus sit, qui eloquentiā, laudem etiam ferat. Mihi quidem hoc plus mali facere videtur, qui oratione, quam qui pretio iudicem corrumpit, quod pecunia corrumpere prudentem nemo potest, dicendo potest. Marcell. lib.30.

*

* Sed iuuentuti nostræ minime audiendus. Quippe si ita sensit, vt loquitur, est homo impurus: sin aliter, quod malo, oratio est tamen immanis. Non.Impurus.Immanis.

*

Censoris iudicium nihil fere damnato affert, nisi ruborem. Itaque quod omnis ea iudicatio versatur tantummodo in nomine, animaduersio illa ignominia dicta est. Non. Ignominia.

*

Nec verò mulieribus pręfectus reponatur, qui apud Grecos creari solet, sed sit censor, qui viros doceat moderari vxoribus. Non.vbi datiuus pro accusatiuo.

Magnam habet vim disciplina verecundiæ. cauent temeto omnes mulieres. Non. Temulenta.

* atque etiam si qua erat famosa, ei cognati osculum non ferebant. Non. Fama.

Non modo vt Spartæ, rapere vbi pueri, & clepere discunt. Non. Clepere.

Apud Græcos opprobrio fuit adolescentibus, si amatores non haberent. Seruius.

* admiror, nec rerum solum, sed verborum etiam elegantiam, SI IVRGANT (inquit) beneuolorum concertatio, non lis inimicorum iurgium dicitur. Non. Iurgium à lite.

Iurgare igitur lex putat inter se vicinos, non litigare. Non. ibidem.

Itaque à petendo petulantia, à procando, id est, poscendo, procacitas nominata est. Non. Petulantia, Procacitas.

Fides enim nomen ipsum mihi videtur habere, cum fit, quod dicitur. Non. Fides.

In ciue excelso, atque homine nobili, blanditiam, ostentationem, ambitionem, notam esse leuitatis. Non. Blandimentum.

Nolo enim eundem populum imperatorem, & portitorem esse terrarum. optimum autem, & in priuatis familiis, & in repub. vectigal duco esse parsimoniam. Non. Portitor.

* cum adhibent in pecuda pastores. Non. Pecuda.

* quos

* quos insepultos reliquissent, eos, quos ex mari propter vim tempestatis excipere non potuissent, innocentes necauerint. Non.excipere.

*

Et noster Plato magis etiam, quam Lycurgus omnia qui prorsus iubet esse communia, ne quis ciuis propriam, aut suam rem vllam queat dicere. Non.Proprium.

*

Nec in hac dissensione suscepi populi caussam, sed bonorum. Non.de doct.ind.

*

Cui quidem vtinam vere fideliter abundante augurauerim. Non.Auguro.

*

* eosdem terminos hominum curæ, atque vitæ, sic pontificio iure sanctitudo sepulturæ. Non.Sanctitudo.

*

Non enim facile valenti populo resistitur, si aut nihil impertias iuris, aut parum. Prisc.l.1.

*

Brachialia. Prisc.carm.

*

* armentum habeo. Prisc.sup.12.vers.

*

De Republica lib. v.

*

Ennius:

Moribus antiquis res stat Romana, viris'q;.

Quem quidem ille versum, vel breuitate, vel veritate, tanquam ex oraculo mihi quodam esse effatus videtur. nam neque viri, nisi ita morata ciuitas fuisset, neque mores, nisi hi viri præfuissent, aut fundare, aut tam diu tenere potuissent tantam, & tam iuste, lateque imperantem remp. Itaque ante nostram memoriam & mos ipse patrius præstantes viros adhibebat, & veterum morem ac maiorum instituta retinebant excellentes viri. nostra verò ętas, cum rempub. sicut picturam accepisset egregiam, sed iam euanescentem vetusta-

te, non modo eam coloribus iisdem, quibus fuerat, renouare neglexit, sed ne id quidem curauit, vt formam saltem eius, & extrema tamquam lineamenta seruaret. quid enim manet ex antiquis moribus, quibus ille dixit rem stare Romanam? quos ita obliuione obsoletos videmus, vt non modo non colantur, sed etiã ignorentur? Nam de viris quid dicam? mores enim ipsi interierunt virorum penuria. cuius tanti mali non modò reddẽda ratio nobis, sed etiam tamquàm rei capitis, quodammodo dicenda caussa est. nostris enim vitiis, non casu aliquo rempub. verbo retinemus, reapse vero iampridem amisimus. Aug. lib. 2. c. 21. ciuit.

*

Vt enim gubernatori cursus secundus, medico salus, imperatori victoria, sic huic moderatori reip. beata ciuium vita proposita est, vt opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. huius enim operis maxime inter homines, atque optimi illum esse effectorem volo. Cic. 8. Attic.

*

* excellunt. Diomed. lib. 1.

*

Quæ virtus fortitudo vocatur, in qua est magnitudo animi, mortis dolorisq; magna contemptio. Non. Contemptio.

*

Marcellus, vt acer, & pugnax. Maximus, vt consideratus, & lentus. Non. Lentum.

*

Sed tamen vt bono patrifamilias colendi, ædificandi, ratiocinãdi quidam vsus opus est. Non. Vbi nominatiuus vel.

*

Menelao Laconi quædam fuit suauiloquens iucunditas. Gell. lib. 12. c. 2.

*

Breuiloquentiam in dicendo colat. Gell. ibid.

*

Quæ cum Scipio dixisset, admodum probans. nimis enim erat odio rhetorum imbutus, Non. Imbuere.

*

Qui

Qui comperit eius vim, & effrenatam illám ferociam. Non.Ferocia.

*

*orbi terrarum comprehensos. Carif.

*

*quod molestias senectutis suæ vestris familiis impertire posset.Non.Impertire.

*

De Republica lib. VI.

*

TOTAM igitur exspectas prudentiam huius rectoris, quæ ipsum nomen hoc nacta est ex prouidendo. Non. Prudentia.

*

Qui numero optimatum, & principum obtulit his vocibus,& grauitatis suæ liquit illum tristem, & plenum dignitatis sonum. Non.Tristis.

*

Graues enim dominæ cogitationum libidines infinita quædam cogunt,átque imperāt:quæ quia expleri atque satiari nullo modo possunt,ad omne facinus impellūt eos,qui illecebris suis incenduntur. Non.Expleri.

*

Oratio exstat Lælii, quam omnes habemus in manibus, quàm simpuuia pontificum diis immortalibus grata sint, Samiæq;,vt hic scribit,capedines. Non. Samium.

*

Firmiter enim maiores nostri stabilita matrimonia esse voluerunt.Non.Firmiter.Prisc.

*

Quamobrem se comparet hic ciuis ita necesse est, vt sit contra hæc,quæ ciuitatis statum peruertunt, semper armatus.Non.Comparare.

*

Eaque dissensio ciuium, quod seorsum eunt alii ad alios, seditio dicitur.Non.Seditio.

*

Et verò in diſſenſione ciuili, cum boni plus, quàm multi valent, expendendos ab his, non numerandos puto. Non. de doctr. ind.

*

Quod quidem eo fuit maius, quia cum in cauſſa pari collegæ eſſent, non modo inuidia pari non erant, ſed etiã Claudii inuidiam, Gracchi caritas, deprecabatur. Gell. lib. 6. c. 16. Non. deprecari.

*

Ferunt hoc laudibus, mactant honoribus. Non. Mactare.

*

Alendus hic eſt gloria. Auguſt. l. 5. c. 13. ciuit.

*

* in his, vt meminiſtis, concurſus leuiſſimæ multitudinis ære congeſto funus deſubito eſſet ornatum. Non. deſubito.

*

Vt quemadmodum ſcribit ille, quotidiano in forum mille hominũ cum palliis conchylio tinctis deſcenderent. Non. Vbi genitiuus pro nominatiuo.

*

Sed quamquam ſapientibus conſcientia ipſa factorum egregiorum ampliſſimum virtutis præmium eſt, tamen illa diuina virtus non ſtatuas plumbo inhærentes, nec triumphos areſcentibus laureis, ſed ſtabiliora quædam, & viridiora præmiorum genera deſiderat. Quæ tandem iſta ſunt? inquit Lælius. tum Scipio, Patimini me, inquit, quoniam tertium diem feriati ſumus. Macr. l. 1. Som.

*

Somnium Scipionis, quod quidẽ ordo poſtulabat vt hic ex Macrobio collocaretur, cõſulto omiſimus, quod in calce eius voluminis, quod, de Officiis, inſcribitur, excuſum legatur: quo lectorem remittimus.

De Iure ciuili.

*

ALIQVO excellente, ac nobile viro. Cariſ.

*

Nec verò ſcientia iuris maioribus ſuis Q. Ælius Tubero defuit,

defuit, doctrina etiam superfuit. Gellius lib. 1. cap. 22.

*

De Auguriis.

*

Avi incerta. Vtrumque ex Carisio.

*

Oscinis.

Hortensius, seu De Philosophia.

*

*Et Paullum Marcelli occupauisse. Non. Occupare.

*

Quod cum vterque nostrûm annuisset, omnesque ad id tempus, quod erat dictum, postero die venissemus. Non. annuere.

*

* Lucullo quidem noster aduentus, & gratus & iucundus fuisse. Fronto.

*

Hic primum Catulus delectatus ipso loco. Fronto.

*

Nam cum omnis sollertia admiranda est, tum ea, quæ efficit, vt inanima quæ sunt, viuere, & spirare videantur. Non. Inanima.

*

*præter ceteras nostra extulit ciuitas. Non. Efferre.

*

* hunc Crassum, qui lentus (vt scitis) dicere solebat, ad imitationem quasi nostri generis contendisse. Non. Lentus.

*

Vt ii, qui purpuram volunt sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam, sic litteris, talibusque doctrinis ante excoli animos, & ad sapientiã concipiendam imbui, & præparari decet. Non. Imbuere. Sufficere.

*

Vt enim segetes agricolæ subigunt aratris multo ante

quàm ferant. Nonius, Subigere. Seges.

*

Quid enim aut Herodoto dulcius, aut Thucydide grauius, aut Philisto breuius, aut Theopompo acrius, aut Theophrasto mitius inueniri potest? Non. Graue. Acre. Mite.

*

Vnde autem facilius, quàm ex annalium monumentis, aut res bellica aut omnis reip. disciplina cognoscitur? vnde ad agendum, aut dicendum copia depromi maior grauissimorum exemplorum, quasi incorruptorũ testimoniorum, potest? Non. Cognoscere. Graue.

*

Perge quęso: nec enim imperite exorsus es. Non. Exorsum.

*

Magna etiam animi contentio adhibenda est, explicando, Aristotelem si legeris. Non. Contendere.

*

Sed ad extremum pollicetur probaturum quæ se ipsa comest, quod efficit dialecticorum ratio. Non. Comest.

*

Quæro enim, non quibus intendam rebus animum, sed quibus relaxem, & remittam. Non. Relaxo. Remitto.

*

Quando philosophi esse cœperunt? Thales, vt opinor, primus. recens hæc quidem ætas. Lactant. lib. 3. c. 15.

*

Id enim est sapiẽtis prouidere, ex quo sapientia est appellata prudentia. Aug. lib. 3. contra Acad.

*

Epicurei plures volunt esse cælos. Seruius.

*

Itaq; tunc Democriti manus vrgebatur, est enim nõ magna. Non. Vrgeo.

*

* annum magnum esse voluerunt omnibus planetis in eundem recurrentibus locum, quod fit XII. millia nongentos quinquaginta quattuor annos. Seru. Æn. 1. 3.

Beati

*

Beati certe omnes esse volumus. Aug. lib. 13. c. 4. Trin.

*

Quantum inter se homines studentes moribus & omni vitæ ratione differant. Non. Differre.

*

Hic contrarius Aristo Chius, præfractus, ferreus, nihil bonum, nisi quod rectum & honestum est. Non. Præfractum.

*

Ecce autem non philosophi quidem, sed prompti tamen ad disputandum homines, omnes aiunt esse beatos, qui viuant, vt ipsi velint. Falsum id quidem. Velle enim quod non deceat, id ipsum miserrimum est: nec tam miserum est non adipisci quod velis, quam adipisci velle quod non oporteat. Aug. lib. 13. c. 5. Tri.

*

Si Deus vnus est, quæ esse beata solitudo queat. Lactant. lib. 1. c. 7.

*

Præcipiunt hoc isti, & facit nemo. Non. Præcipere.

*

Profecto omnis istorum disputatio, quamquam vberrimos fontes virtutis, & scientiæ cõtineat, tamen, collata cum horum actis, perfectisq; rebus, vereor ne tantum videatur attulisse negotiis hominum quamdam oblectationem otii. Lact. l. 3. c. 16.

*

Quę est igitur philosophia Socrate, nec dubito, quin quęcunque sit lautitia, qui victum elegantem magnifice, neq; minus quam deceret, colere instituisset. Non. Lautum.

*

Vidi in dolore podagræ nihilo ipsum, vel omnium maximum Stoicorum Possidonium, quam Nicomachũ Tyrium, hospitem meum, fortiorem. Non. de doct. ind.

*

* eloquentiam tueri, quam tu in cælum Hortensi, credo, vt ipse cum ea simul ascenderes, sustulisses. Non. Sublatum.

*

Tu me & aliàs nonnunquam, & paullo ante adhortatus es, aliorum facta & euenta conquiram. Non. euentus.

*

Qui cùm hodie bellum cum mortuo gerant. Frontò.

*

Quarè velim dari mihi, Lùculle, iubeas indicem tragicorum, vt sumam, qui forte mihi desunt. Nòn. Sumo.

*

Facessant igitur omnes, qui docere nihil possunt, quo melius, sapientiusque viuamus. Non. Facesse.

*

* prudentiæ partes sunt, memoria, intelligentiâ, prouidentia. Augusṫ. lib. 14. cap. 11. Trin.

*

Si nobis cum ex hac vita migrauerimus, in beatorum insulis immortale æuum, vt fabulæ ferunt, degere liceret, quid opus esset eloquentia? cum iudicia nulla fierent: aut ipsis etiam virtutibus? nec enim fortitudinis egeremus, nullo proposito aut labore, aut periculo, nec iustitiæ, cum esset nihil, quod appeteretur alieni: nec temperantiæ, quæ regeret eas, quæ nullæ essent, libidines: nec prudentiæ quidem egeremus, nullo delectu proposito bonorum, & malorum. Vna igitur essemus beati cognitione naturæ, & sciētia, quæ sola etiam deorum est vita laudanda. Ex quo intelligi potest, cetera necessitatis esse, vnum hoc voluptatis. August. l. 4. de Trinit.

*

* deinde boni mores, & modestiores, & ad capienda præcepta molliores. Non. capere.

*

Altera est nexa cum superiore, & inde apteque pendens. Non. Aptum.

*

* Cæli signorum admirabilem ordinem, insatiabilemque pulchritudinem magis spectat. Non. Spectare.

*

* Vt easdem tenebras efficiat, quas effecit in interitu Romuli, qui in obscuratione solis factus est. Aug. lib. 4. c. 15. ciuit.

Túne

*

Túne pſeudomenon,& ſoritam,& totam dialecticam aut illudis,aut increpas? Nonius. Increpito.

*

Quis te aut eſt,aut fuit vmquam in partiundis rebus in definiendis,in explanandis preſſior? Non. Preſſum.

*

Malo vel vnum paruum de officio libellum quàm longam orationem pro ſeditioſo homine Cornelio. Lactan. lib.6.cap.2.

*

Nam quod vereris, ne non conueniat noſtris ætatibus iſta oratio, quæ ſpectat ad hortandum. Non. Conuenire.

*

Aut tibi id ipſum peruertendum fuit, quod tu ne attigiſti quidem: aut quaſi eius partes,membra quædam, cædendæ. Non. Cædere.

*

Quid tu,inquam,ſoles cum rationem ab diſpenſatore accipis, ſi æra ſingula probaſti, ſummam, quæ ex his confecta ſit,non probare? Non. Aera.

*

Itaque tibi concedo, quod in duodecim ſcriptis ſolemus, vt calculũ reducas,ſi te alicuius dati pœnitet. Non.Scripta.

*

Quare egredere quæſo , & gratificare reipublicæ. Non. Gratificari.

*

*nihil tamen eſſe, in quo ſe animus excellens tollat. Non. Tollere.

*

Captum me fortaſſe, inquit, tu putas, & id quod nollem, confiteri coactum. Non. Capere.

*

An cum videat me , & meos comites, fortitudinem, magnitudinem animi, patientiam, conſtantiam, grauitatem, fidem,ipſa ſe ſubducat? Non. Subducere.

*

* vt ait Ennius: Refugiat timido ſanguen, atq; exalbeſcat metu. Priſc.lib.6.

*

Itaque nec in philosophia cuiquam cessit,& vitæ grauitate præstitit. Non. Præstare.

*

* magnitudo animi, patientia laborum,mortis deniq; contemptio. Non. Contemptus.

*

* vt ea sibi ratio vera restituat, quæ consuetudo vitiosa detraxerit. Non. Detrahere.

*

Consolabitur eum magnitudo animi; & humanarũ opinionum alta quædam despectio. Non. Despicere.

*

Habet enim ipsam certam definitam viam,& ex ea multis vitiis,& erroribus deprauata deducitur. Non. Deductum.

*

* deinde imitator, vt sibi quidem videtur, naturæ mos vindicat. Non. Vindicare.

*

Imbecillis autem est pudoris magister timor: qui si quando paullulum aberrauerit, spe impunitatis exsultat. Non. Exsultare.

*

Sufficit ad gloriam benefacti conscientia. Seruius in 9. Æneid.

*

Tum intelligas, quàm illud non sit necessarium, quod redundat. Nonius, Redundo.

*

* ad iuuenilem libidinem. Copia voluptatum gliscit illa, vt ignis oleo. Non. Glisco.

*

Hi nostri amici verecundantur capti splendore virtutis. Non. Verecundantur.

*

Oratæ, homini ditissimo, amœnissimo, delicatissimo, neque ad voluptatem quidquam defuit, neque ad gratiam, neque ad bonã, integramq; valetudinẽ. Nam & prædiis quæstuosissimis, amicis iucundissimis, quantũ libuit, abundauit,

& illis omnibus aptissimè ad salutē corporis vsus est: eiusq; (vt breuiter totū explicē) omne institutū, voluntatemq; omnē successio prospera consecuta est. August. de Vita beata.

*

Primus balneola suspendit, inclusit pisces. Non. Balneæ.

*

* & amœnitate summa perfructus est. Prisc. lib. 10.

*

* sollertiamq; eā posset, vel in tegulis proseminare, ostreas. Nonius. Ostrea.

*

Vixit ad summam senectutem valetudine optima. Non. Summus.

*

Voluptates autem nulla ad res necessarias inuitamenta afferunt senibus. Non. Inuitare.

*

An verò voluptates corporis expetendæ, quæ verè & grauiter à Platone dictæ sunt illecebræ esse atq; escæ malorum? quæ enim cōfectio est valetudinis, quæ deformatio coloris, & corporis, quod turpe damnum, quod dedecus, quod non euocetur, atq; eliciatur voluptate? cuius motus vt quisq; est maximus, ita est inimicissimus philosophiæ. cōgruere enim cum cogitatione, magna voluptas corporis non potest. quis enim, cū vtatur voluptate ea, qua nulla possit maior esse, attendere animo, inire rationem, cogitare omnino quidquam potest? quis autem tantus est gurges, qui dies & noctes sine vlla minimi tēporis intermissione velit ita moueri suos sensus, vt mouentur in summis voluptatibus? quis autem bona mente præditus non mallet nullas omnino nobis à natura voluptates datas? Aug. contra Pelag. 4. Non. Confectum.

*

* tunc obsequatur naturæ, cum sine magistro senserit, quid natura desideret. August. contra Pel. lib. 5. cap. 5.

*

Et qui exspectat, pendet animi, quia semper, quid futurū sit, incertum est. Non. Vbi genitiuus pro ablatiuo.

*

Et ceteris quidem in rebus, in quibus peccata non maxi-

me differunt, noxias tamen ni ſciunt, attingunt. Non. Noxia à noxa.

*

Vt igitur domitores equorum non verbera ſolum adhibent ad domandum, ſed cibum etiam ſæpe ſubtrahunt, vt fame debilitetur equuleorum nimis effrenata vis. Non. Equuleus.

*

Qui cum publicas iniurias lente tuliſſet, ſuam non tulit. Non. Lentum.

*

In continentibus quidem terris veſtrum nomen dilatari poteſt. Non. Continens.

*

Ea facultas noſtris maioribus erat, qui confectis ſenatuſconſultis. Non. Conficere.

*

* quod alterius ingenium; ſic dulce, vt acetum Ægyptium, alterius ſic acre, vt mel Hymettium dicimus. Non. Acre.

*

Ponendæ ſunt fides, & tibiæ. Non. Fides.

*

Aliud ex ſiluis ſeuerum, & triſte. Non. Seuerum.

*

Eumdem enim non modò mediocri pecunia, ſed etiam tenui percipere poſſumus. Non. Tenue.

*

Qui iidem neſcio quid, quod in primoribus habent, vt aiunt, labris. Nonius, Priores à primores.

*

* non & ſine ea cogitatione ineundis ſubducendiſque rationibus. Non. Subducere.

*

Ex quibus humanæ vitæ erroribus, & ærumnis fit, vt interdum veteres illi ſiue vates, ſiue in ſacris, initiiſque tradendis diuinæ mentis interpretes, qui nos ob aliqua ſcelera ſuſcepta in vita ſuperiore, pœnarum luendarū cauſſa natos eſſe dixerunt, aliquid vidiſſe videantur; verumque ſit illud, quod

eſt

est apud Aristotelem, simili nos affectos esse supplicio, atque eos, qui quondam, cum in prædonum Etruscorum manus incidissent, crudelitate excogitata necabantur; quorũ corpora viua cum mortuis, aduersa aduersis accommodata, quam aptissime colligabantur: ita nostros animos cum corporibus copulatos, vt viuos cum mortuis esse coniunctos. August. lib. 4. contra Pelagium.

*

Vidit enim, quod videndum fuit, appendicem animi esse corpus, nihilque in eo esse magnum. Non. Appendix.

*

Quæ nobis dies noctesque considerantibus, acuentibusque intelligentiam, quæ est mentis acies, cauentibusque, ne quando illa hebescat, magna spes est, aut si hoc, quod sentimus & sapimus, mortale & caducum est, iucundum nobis perfunctis muneribus humanis, occasum, neque molestam exstinctionem, & quasi quietem vitæ fore: aut si, vt antiquis philosophis, hisque maximis, longeque clarissimis placuit, æternos animos ac diuinos habemus, sic existimandum est, quo magis hi fuerint semper in suo cursu, id est, in ratione, & inuestigandi cupiditate, & quo minus se admiscuerint, atq; implicuerint hominum vitiis, atque erroribus, hoc illis faciliorem ascensum & reditum in cælum fore. Quapropter vt aliquando terminetur oratio, si aut exstingui tranquille volumus, cum his artibus vixerimus, aut si ex hac in aliã haud paullo meliorem domum sine mora demigrare, in his studiis nobis omnis opera, & cura ponenda est. August. lib. 14. cap. vlt. de Trinit.

*

M. Cato, vel, Laus M. Catonis.

*

*pronepos M. Catonis Censorii. Gellius lib. 13. cap. 18.

*

Contingebat in eo, quod plerisq; contra solet, vt maiora omnia re, quàm fama viderentur; id quod non sæpe euenit, vt exspectatio cognitione, aures ab oculis vincerentur. Mac. lib. 6. cap. 2.

*

De Gloria lib. I.

*

In Tusculanum mihi nunciabantur gladiatorii sibili. Caris.

*

Oppidorum appellationem vsurpatione appellatam esse existimo, quod opem darent. Festus lib. 13.

*

De Gloria lib. II.

*

Apud eundem poetam Aiax cum Hectore congrediens depugnandi caussa agit, vt sepeliatur, si sit forte victus, declaratque se velle, vt suum tumulum multis etiam post sæculis prætereuntes, sic loquantur:

Hic situs est vitæ iamprıdem lumina linquens,
Qui quondam Hectoreo perculsus concidit ense.
Fabitur hoc aliquis, mea semper gloria viuet. Gel. 15. c. 6.

*

Quo stante, & incolume. Carisius.

*

Consolatio, Liber.

*

Crantorem sequor. Plinius præfat.

*

Idcirco nati sumus, vt scelerum pœnas lueremus. Lactantius lib. 3. cap. 18.

*

Non nasci longe optimum, nec in hos scopulos incidere vitæ: proximum autem, si natus sis, quamprimum mori, & tanquam ex incendio effugere fortunæ. Lactantius libro 2. capit. 19.

*

Sed nescio, qui nos teneat error, aut miserabilis ignoratio veri. Lact. lib. 3. cap. 14.

*

Animorum nulla in terris origo inueniri potest. Nihil enim est in animis mistum, atque concretum, aut quod ex terra natum, atque fictum esse videatur; nihil ne aut humidum

dum quidem aut flabile, aut igneum. his enim in naturis nihil inest, quod vim memoriæ, mentis, cogitationis habeat, quod & præterita teneat, & futura prouideat, & complecti possit præsentia: quæ sola diuina sunt. Nec inuenietur vmquam vnde ad hominem venire possint, nisi à deo. Singularis est igitur quædam natura, atque vis animi, seiuncta ab his vsitatis, notisque naturis. Ita quidquid est illud, quod sapit, quod vult, quod viget: cæleste, & diuinum est, ob eamque rem æternum sit necesse est. Nec verò deus ipse, qui intelligitur à nobis, alio modo intelligi potest, nisi mens soluta quædam, & libera, segregata ab omni concretione mortali, omnia sentiens, & mouens, ipsaque prædita motu sempiterno. Cice. Tuscul. 1. Lactan. de Ira, cap. 10. instit. lib. 1. cap. 5.

*

Cum verò & mares, & feminas complures ex hominibus in deorum numero esse videamus, & eorum in vrbibus, atque agris augustissima templa veneremur, assentiamur eorum sapientiæ, quorum ingeniis, & inuentis omnem vitam legibus, & institutis exultam constitutamque habemus. Quod si vllum vmquam animal consecrandum fuit, illud profectò fuit. si Cadmi, aut Amphitryonis progenies, aut Tyndari in cælum tollenda fama fuit, huic idem honos certè dicandus est. quod quidem faciam, teque omnium optimam, doctissimamque, approbantibus diis immortalibus ipsis, in eorum cœtu locatam, ad opinionem omnium mortalium consecrabo. Lactan. lib. 1. c. 15.

*

Non enim omnibus iidem illi sapientes arbitrati sunt eundem cursum in cælum patere. Nam vitiis, & sceleribus contaminatos deprimi in tenebras, atque in cœno iacere docuerunt; castos autem animos, puros, integros, incorruptos, bonis etiam studiis, atque artibus expolitos, leni quondam ac facili lapsu ad deos, id est ad naturam sui similem peruolare. Lactan. lib. 3. cap. 19.

*

Cedo, & manum tollo. Lactan. lib. 3. cap. 28.

*

De ſuis conſiliis, vel expoſitio ſuorum conſiliorum, Liber.

*

Sed vt aliqua ſimilitudine adductus, maximis minima conferam, vt cum vinolenti adoleſcentes tibiarum etiā cantu, vt fit, inſtincti, mulieris pudicæ fores frangerent, admonuiſſe tibicinam, vt ſpondęum caneret, Pythagoras dicitur: quod cùm illa feciſſet, tarditate modorum, & grauitate cantus illorum furentem petulantiam reſediſſe. Boeth.li.muſic.

*

De Virtutibus, Liber.

*

Illvd neutiquam probares. Cariſ.lib.2.

*

M. TVL. CICERONIS DE NOTIS LIBER.

adprobat	modeſtus	epiſtola
comprobat	immodeſtus	littera
improbus	modicus	litteræ
probus	immodicus	ſyllaba
probitas	commodus	tempus
improbitas	incōmodus	per tempus
probabilis	accōmodat	per idē tempus
reprobat	in modum	temporalis
modus	ad modum	extemporalis
modulus	quēadmodū	homo

In

In Librum de notis.

De eo libro quem de notis inscripsisse videtur, sic tradit Io. Tritemius scriptor ecclesiasticus in Polygraphia, pluribus in locis. M. inquit, Tullius Cicero facundus Rom. orator librum scripsit, non paruæ quantitatis, notarum ad filium, quem sanctus Cyprianus Carthaginiensium præsul, & martyr, multis & notis, & dictionibus ampliauit, in modum scilicet dictionarii: vbi secundum ordinem ponuntur primo characteres siue notæ, postea dictiones per eosdem characteres designatæ: ita vt dictio quæuis per notam sibi significaretur præpositam. Rarus est codex, inquit, & à me semel duntaxat repertus, vilique pretio emptus. Nam cùm anno Dominicæ natiuitatis MCDXCVI. bibliothecas plures, librorum amore, perlustrarem, reperi memoratum codicem in quodam ordinis nostri monasterio nimia vetustate neglectum, proiectum sub puluere atque contemptum. Interrogaui Abbatem doctorem iuris, quanti illum æstimaret. respondit sancti Anselmi parua opuscula nuper impressa illi præferrem. Ad bibliopolas adii, postulata Anselmi opuscula pro sexta floreni parte comparaui: Abbati, & monachis gaudens tradidi, & iam prope interitum actum codicem liberaui. Decreuerant enim pergameni amore radendum. Ego autem, inquit, librum etiam hactenus habeo integrum, & incorruptũ, quem nusquam vidi alibi. His notis autem, inquit, tam Tullianis, quàm à Cypriano adinuentis, biennio post in bibliotheca maioris ecclesiæ Argentinen. reperi totum Dauidis Psalterium exaratum: nisi quòd liber inscriptionem, ab ignaro quodam præpositam haberet, Psalterii in Armenica lingua: cùm inscribendus esset, Psalterium Dauidis regis Latinum notis Tullianis descriptum. Etsi autem earum notarum tanta esset in illo libro copia, vt omnino ad scribendum omnia, quæcunque Latino sermone volueris, sufficere viderentur, tamen is paucas duntaxat notas subiecisse se scribit, vt ex iis forma reliquarum videri ac cognosci possit.

approbat	improbus
comprobat	probus.

Hæc nos fere ad verbum ex Tritemio. Quæ sanè vel inde etiam possunt videri verisimilia, quòd Plutarchus scribit in Catone, Ciceronem scriptoribus breues quasdam notas præscripsisse, quibus Catonis de coniuratis oratio exciperetur. Ego tamen magnopere vereor, ne is sit liber, cuius non Cicero ipse, sed Tullius Tiro Ciceronis libertus auctor extiterit: qua de re scribit Euseb. in Chronicis, Olympiadis CXCIII. anno IIII. Sanè enim Tironem hunc complures libros reliquisse testa-

tur Gellius lib. XIII.*cap.* IX. *Omnino autem veteres ipſos in ſcribendo breuibus quibuſdam notis vſos fuiſſe, idq; non ſolùm eiuſmodi, cùm primis litteris, vt ait Iuſtinianus noſter, verba, & nomina notarentur, ſed etiam obſcuriorib. quibuſdam, & quæ à paucis dumtaxat conſciis legi intelligiq; poßint, aliunde affatim peti poteſt. Has ſanè eiuſmodi notas litteras non eſſe, notat Paullus lib.* XLI. *ad edictum, ſcribere Pedium lib.* XXV. *ad edictum. vide* D. *de bon. poſſ. leg.* VI.

Chorographia.

*

IBI quercorum rami ad terram iacent, vt ſues quaſi capræ ex ramis glande paſcantur. Priſc. lib. 6.

*

Quæ deinceps ſequuntur his Ciceronis ſcriptis, quæ ſuperſunt manca, & mutilata ſunt adiicienda.

Ad lib. I. Academicorum ad Varronem.

*

QVID autem ſtomachetur Mneſarchus, quid Antipater digladietur cum Carneade tot voluminibus? Non. Digladiari.

Ad lib. II. Academicorum ad Varronem.

*

QVI enim ſerius honores adhamauerunt, vix admittuntur ad eos, nec ſatis commendati multitudini poſſunt eſſe. Nonius, Adhamare.

*

Frangere auaritiam, ſcelera ponere, vitam ſuam exponere ad imitandum iuuentuti. Nonius, Exponere.

*

Quid? lunæ quæ lineamenta ſunt potés ne dicere, cur eius naſcentis alias hebetiora, alias acutiora videantur cornua? Non. Hebes.

*

Quid? mare non ne cæruleum? at eius vnda, cùm eſt pulſa remis, purpuraſcit, & quidem aqua tinctum quodam-

modo,

modo, & infectum. Nonius, Purpurascit.

*

Quid tam planum videtur, quàm mare? ex quo etiam æquor illud poetæ vocant. Non. Aequor.

*

Quibus etiam alabaster plenus vnguenti putere videatur. Non. Alabaster.

*

Alius adultis, alius senibus, alius ægris, alius siccis, alius vinolentis. Non. Siccum.

*

Si quando enim nos demersimus, vt qui vrinantur, aut nihil superum, aut obscurè admodū cernimus. Non. Vrinari.

*

Atqui, si id crederemus, non egeremus perpendiculis, non normis, non regulis. Non. Perpendiculi.

*

Cùm ouum inspexerant, quæ gallina peperisset, dicere solebant. Nonius, Gallina.

*

Opera affixa. Diomed.

*

Ad lib. III. Academicorum ad Varronem.

*

IN tanta animalium varietate homini vt soli cupiditas ingeneraretur cognitionis & scientiæ. Non. Ingenerari.

*

Aliqua potestas si sit, vindicet se in libertatem. Non. Vindico.

*

Digladiari autem semper, depugnare cum facinorosis, & audacibus, quis non cùm miserrimum, tum etiam stultissimum dixerit? Non. Digladiari.

*

Et vt nos nunc sedemus ad Lucrinum, pisciculosque exsultantes videmus. Non. Exsulto.

*

Quod si liceret vt iis, qui in itinere deerrauissent, sic vitam

deuiam ſecutis corrigere errorem pœnitendo, facilior eſſet emendatio temeritatis. Lact. lib. 6. cap. 24.

*

Ad librum incertum Academicorum ad Varronem.

*

Mihi autem non modò ad ſapientiam cæci videmur, ſed ad ea ipſa, quæ aliqua ex parte cerni videantur, hebetéſque & obtuſi. Lactant. lib. 3. cap. 15.

*

Latent iſta omnia Varro, magnis obſcurata, & circumfuſa tenebris. Marcian. lib. 5. Fortun. lib. 3.

*

Academico ſapienti ab omnibus ceterarum ſectarum qui ſibi ſapientes viderentur, ſecundæ partes dantur, cùm primas ſibi quemque vendicare neceſſe ſit, ex quo poteſt probabiliter confici, eum rectè primum eſſe iudicio ſuo, qui omnium ceterorum iudicio ſit ſecundus. Fac enim, verbi cauſſa, Stoicum adeſſe ſapientem. nam contra eos potiſſimum Academicorum exarſit ingenium. Ergo Zeno, vel Chryſippus ſi interrogetur, quid ſit ſapiens, reſpõdebit eum eſſe, quem ipſe deſcripſerit. Contra Epicurus, vel quis alius aduerſariorum negabit, ſuumque potius peritiſſimum voluptatum aucupem ſapientem eſſe contendet. Inde ad iurgium. Clamat Zeno, & tota illa porticus tumultuatur, hominem natum ad nihil eſſe aliud, quàm honeſtatem: ipſam ſuo ſplendore in ſe animos ducere, nullo prorſus commodo extrinſecus poſito, & quaſi lenocinante mercede: voluptatemque illam Epicuri ſolis inter ſe pecoribus eſſe communem, in quorum ſocietatem & hominem, & ſapientem trudere nefas eſſe. Contra ille, conuocata de hortulis in auxilium quaſi libera turba temulentorum, quærentium tantũ, quem incomptis vnguibus bacchantes aſperoque ore diſcerpant, voluptatis nomen, ſuauitatem, quietem teſte populo exaggerans, inſtat acriter, vt, niſi ea, beatus nemo eſſe poſſe videatur. In quorum rixam ſi Academicus incurrerit, vtroſq; audiet trahentes ſe ad ſuas partes. ſed ſi in illos, aut in iſtos conceſſerit, ab eis, quos deſerit, inſanus, imperitus, temera-

merariusque clamabitur. Itaque cùm & hac, & illac aurem diligentem admouerit, interrogatus quid ei videatur, dubitare se dicet. Roga nunc Stoicum, qui sit melior, Epicurus ne, qui delirare illum clamat, an Academicus, qui sibi adhuc de re tanta deliberandum esse pronuntiat? nemo dubitat Academicum prælatum iri. Rursus te ad illum conuerte, & quære, quem magis amet, Zenonem, à quo bestia nominatur, an Arcesilam, à quo audit, Tu fortasse verum dicis, sed requiram diligentius: nónne apertum est totam illam porticum insanam, Academicos autem præ illis modestos, cautosque homines videri Epicuro? August. lib. 3. contra Acad.

*

Talia mihi videntur omnia, quæ probabilia, vel verisimilia putaui nominanda; quæ tu si alio nomine vis vocare, nihil repugno, satis enim mihi est, te iam bene accepisse quid dicam, id est quib. rebus hæc nomina imponam. non enim vocabulorum opificem, sed rerum inquisitorem decet esse sapientem. Aug. lib. 2. contra Academ.

*

Mos fuit Academicis occultandi sententiam suam, nec eam cuiquam, nisi qui secum ad senectutem vsq; vixissent, aperiendi. August. lib. 3. contra Acad.

Ad librum de natura Deorum III.

*

PRIMVM igitur non est probabile, eam materiam rerum, vnde orta sunt omnia, esse diuina prouidentia effectã, sed habere, & habuisse vim, & naturam suam. Vt igitur faber, cùm quid ædificaturus est, non ipse facit materiam, sed ea vtitur, quæ sit parata, fictorque item cera: sic isti prouidẽtiæ diuinæ materiam præsto esse oportuit, non quam ipse faceret, sed quam haberet paratam. quod si non est à Deo materia facta, ne terra quidem, & aqua & aer, & ignis à Deo factus est. Lact. lib. 2. cap. 9.

*

Non sunt ista vulgo disputanda, ne susceptas publicè religiones disputatio talis exstinguat. Lactantius libro 2. cap. 3.

Ad lib. I. de Diuinatione.

*

PRAETEREA similiter cohortatione circum conciliabula antecellunt. Diomed. lib. I.

*

Ad lib. I. de Legibus.

*

SICVT vna eademque natura mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur, sic omnes homines inter se natura confusi prauitate dissentiunt, nec se intelligunt esse consanguineos, & subiectos omnes sub vnam, eandemq; tutelam: quòd si teneretur, Deorum profectò vitam omnes viuerent. Lactant. lib. 5. cap. 8.

Ad lib. II. de Legibus.

*

MAGNVM, audaxque consilium Græcia suscepit, quòd Cupidinum, & Amorum simulacra in gymnasiis consecrauit. Lactant. lib. I. cap. 20.

*

Ad librum v. de Legibus.

*

VIS ne igitur, quoniam sol paullulum à meridie iam deuexus videtur, neque dum satis ab his nouellis arboribus omnis hic locus opacatur, descendamus ad Lirim, eaq; quæ restant, in illis alnorum vmbraculis persequamur? Macrobius lib. 6.

Ad librum incertum de Legibus.

*

GRATVLEMVRQVE nobis, quoniam mors aut meliorem quàm qui est in vita, aut certè non deteriorem est allatura statum. nam sine corpore animo vigente, diuina est vita, sensu carente, nihil profectò est mali. Lactantius lib. 3. cap. 19.

*

Octo pœnarum genera in legibus continentur, damnum, vincula,

vincula, verbera, talio, ignominia, exſilium, mors, ſeruitus. Aug. lib. 21. cap. 11. ciuit.

Ad lib. de Fato.

*

Chrysippvs æſtuans, laboransque quonam pacto explicet, & fato omnia fieri, & eſſe aliquid in nobis, intricatur hoc modo. Gellius lib. 5. cap. 3.

*

Nam cùm eſſet apud ſe ad Lauernium Scipio, vnáq; Pontius; allatus fortè Scipioni acipenſer, qui admodum raro capitur, ſed eſt piſcis, vt ferunt, in primis nobilis. Cùm autem Scipio vnum & alterum ex iis, qui eum ſalutatum venerant, inuitaſſet, pluresque etiam inuitaturus videretur, in aurem Pontius, Scipio, inquit, vide quid agas. acipenſer iſte paucorum hominum eſt. Macr. lib. 3.

Ad Timæum, ſeu de Vniuerſo, quem habes Philoſoph. volum. 2.

*

Rationе igitur, & mente diuina ad originem temporis curriculum inuentum eſt ſolis, & lunæ. Non. curriculū.

*

* Defenſtrix. Priſc. lib. 1. part.

M. TVL. CICERONIS FRAGMENTORVM TOMVS QVARTVS,

Qui poemata continet & quædam incerta.

Ex Andrea Patritii secunda editione.

ELENCHVS POEMATVM Ciceronis, quæ hoc tomo continentur.

PHÆNOMENA EX ARATO.

A IOVE Musarum primordia.

*

Cetera labuntur celeri cælestia motu,
Cùm cæloque simul noctesque diesque feruntur.

*

Extremusque adeò duplici de cardine vertex
Dicitur esse polus. *

Ex his

*

Ex his altera apud Graios Cynosura vocatur,
Atera dicitur esse Helice. *
Quas nostri septem soliti vocitare triones.

*

Hac fidunt duce nocturna Phœnices in alto,
Sed prior illa magis stellis distincta refulget,
Et late prima confestim à nocte videtur.
Hæc verò parua est: sed nautis vsus in hac est.
Nam cursu interiore breui conuertitur orbe.
Has inter, veluti rapido tum gurgite flumen,
Toruu' Draco serpit, subter supraque reuoluens
Sese, conficiensque sinus è corpore flexos.

*

Huic non vna modo caput ornans stella relucet,
Verum tempora sunt duplici fulgore notata,
E trucibusque oculis duo feruida lumina flagrant,
Atque vno mentum radianti sidere lucet:
Obstipum caput & tereti ceruice reflexum,
Obtutum in cauda maioris figere dicas.

*

Hoc caput hic paullum sese subitoque recondit
Ortus vbi atque obitus parte admiscentur in vna.
*id caput autem
Attingens defessa velut mærentis imago
Vertitur. *
Engonasim vocitant, genibus quia nixa feratur.

*

Hic illa eximio posita est fulgore Corona.

*

Quem claro perhibent Ophiuchum nomine Graii.

*

Hic pressu duplici palmarum continet Anguem,
Eius & ipse manet religatus corpore toto.
Namque virum medium serpens sub pectora cingit,
Ille tamen nitens grauiter vestigia ponit,
Atque oculos vrget pedibus, pectusque Nepai.

*

Arctophylax vulgo qui dicitur esse Bootes:

Quod quasi temone adiunctam præ se quatit Arctum.

*

* subter præcordia fixa videtur
Stella micans radiis Arcturus nomine claro.
* sub pedibus profert finita Booti.
Spicum illustre tenens splendenti corpore Virgo.

*

Malebant tenui contenti viuere cultu.

*

Ferrea tum verò proles exorta repente est,
Ausaque funestum primum est fabricarier ensem,
Et gustare manu victum domitumque iuuencum.

*

Et Iouis in regno cælique in parte resedit.

*

Huic supera duplices humeros affixa videtur
Stella, micans tali specie talique nitore.

*

Tertia sub caudam & genus ipsum lumina pandit.

*

Et natos Geminos inuises sub caput Arcti:
Subiectus mediæ est Cancer, pedibusque tenetur
Magnu' Leo, tremulam quatiens è corpore flammam.

*

Hoc motu radiantis Etesiæ in vada ponti.

*

Nauibus assumptis fluitantia quærere aplustra.

*

Sub læua Geminorum obductus parte feretur.
Aduersum caput huic Helice truculenta tuetur.
At Capra læuum humerum clara obtinet *

*

Verum hæc est magno atque illustri prædita signo.
Contra Hœdi exiguum iaciunt mortalibus ignem.
Cuius sub pedibus *

*

Corniger est valido connexus corpore Taurus.

*

Has Græci stellas Hyadas vocitare suerunt.

*

Nam-

Namque ipsum ad tergum Cynosuræ vertitur Arcti.
*
Obscura specie stellarum Cassiopea.
*
Hanc autem illustri versatur corpore propter.
Andromeda, aufugiens aspectum mæsta parentis.
*
Huic Equus ille iubam quatiens fulgore micanti
Summum contingit caput aluo: stellaque iungens
Vna, tenet duplices communi lumine formas,
Aeternum ex astris cupiens connectere nodum.
*
Exin contortis Aries cum cornibus hæret.
*
E quibus hinc subter possis cognoscere fultum:
Iam cæli mediam partem terit, vt prius illæ
Chelæ cum pectus quod cernitur Orionis.
Et prope conspiciens paruum sub pectore claro
Andromedæ signum, Deltoton dicere Graii
Quod soliti, simili quia forma littera claret.
Huic spatio ductum simili latus exstat vtrumque
At non tertia pars lateris, nam non minor illis,
Sed stellis longe densis præclara relucet.
Inferior paullo est aries, & flamen ad Austri
Inclinatior, atque etiam vehementius illo
Pisces, quorum alter paullo prælabitur ante,
Et magis horrisonis Aquilonis tangitur alis.
Atque horum è caudis duplices velut esse catenæ
Dicantur sua diuersæ per lumina serpunt,
Atque vna tandem in stella communiter hærent,
Quam veteres soliti cælestem dicere nodum.
Andromedæ læuo ex humero si qua exere perges
At positum poteris supra cognoscere piscem.
E pedibus vatum summo natus Ioue Perseus
Quos humeros retinet defixo corpore Perseus:
Quem summa ab regione Aquilonis flamina pulsant,
Hic dextram ad sedes intendit Cassiopeæ
Diuersosque pedes vinctos talaribus aptis,
Puluerulentus vti de terra lapsu' repente

In cælum victor magnum sub culmine portat.
At propter læuum genus omni ex parte locatas
Paruas Virgilias tenui cum luce videbis:
Hæ septem vulgo perhibentur more vetusto
Stellæ, cernuntur verò sex vndique paruæ.
At non interiisse putari conuenit vnam:
Sed frustra temere à vulgi ratione sine vlla
Septem dicier, vt veteres statuere poetæ,
Æterno cunctas æuo qui nomine dignant,
Alcyone, Meropeque, Celæno, Taygeteque,
Electra, Steropeq;, simul sanctissima Maia.
Hæ tenues paruo labentes lumine lucent.
At magnum nomen signi, clarumque vocatur,
Propterea quod & æstatis primordia clarent,
Et post hiberni præpandens temporis ortus
Admonet vt mandent mortales semina terris.
Inde Fides leuiter posita & conuexa videtur,
Mercurius paruus manibus quam dicitur olim
Infirmis fabricatus in alta sede locasse,
Quæ genus ad læuum nixi delapsa resedit,
Atque inter flexum genus & caput Alitis hæsit.
Namque est ales auis lato sub tegmine cæli
Quæ volat, & serpens geminis secat aera pennis.
Altera pars huic obscura est, & luminis expers,
Altera nec paruis nec claris lucibus ardet,
Sed mediocre iacit quatiens è corpore lumen.
Hæc dextram Cephei dextro pede pellere palmam
Gestit: iam verò clinata est vngula vehemens
Fortis equi propter pennati corporis alam.
Ipse autem labens multis equus ille tenetur
Piscibus: hinc ceruix dextra mulcetur Aquari.
Serius hæc obitus terrai iussit equinis
Quam gelidum valido de corpore frigus anhelans
Corpore semifero magno Capricornus in orbe:
Quem cum perpetuo vestiuit lumine Titan,
Brumali flectens contorquet tempore cursum.
Hoc caue te ponto studeas committere mense.
Nam non longinquum spatium labere diurnum.
Non hiberna cito voluetur curriculo nox.

Humida non sese vestris aurora querelis
Ocyus ostendet clari prænuntia solis.
At validis æquor pulsabit viribus Auster,
Tum fixum tremulo quatietur frigore corpus.
Sed tamen anni iam labuntur tempore toto,
Nec cui signorum cedunt, nec flamina vitant,
Nec metuunt canos minitanti murmure fluctus.
Atque etiam supero naui pelagoque vagato
Mense, sagittipotens solis cum sustinet orbem.
Nam iam tum nimis exiguo lux tempore præsto est.
Hoc signum veniens poterunt prænoscere nautæ.
Iam prope præcipiti ante licebit visere nocti
Vt sese ostendens emergat Scorpios alte,
Posteriore trahens flexum vi corporis, arcum:
Iam supera cernes arcti caput esse minoris,
Et magis erectum ad summum versarier orbem.
Tum sese Orion toto iam corpore condit
Extrema prope nocte, & Cepheus conditur ante,
Lumborum tenus à palma depulsus ad vndas.
Hic Misso reuocans fulgens iacet vna sagitta,
Quam propter nitens penna conuoluitur Ales,
Et clinata magis paullo est Aquilonis ad auras.
At propter se aquila ardenti cum corpore portat,
Igniferum mulcens tremebundis æthera pennis.
Non minus ingenti cum corpore, sed graue mæstis
Ostendit nautis perturbans æquora signum.
Tum magni curuus Capricorni corpora propter
Delphinus iacet haud nimio lustratu' nitore,
Præter quadruplices stellas in fronte locatas,
Quas interuallum binas disterminat vnum.
Cetera pars læta tenui cum lumine serpit.
Illæ, quæ fulgent luces ex ore corusco,
Sunt inter partes gelidas Aquilone locatæ
Atque inter spatium & læti vestigia solis.
At pars inferior Delphini fusca videtur
Inter solis iter, simul inter flamina venti
Viribus erumpit qua summi spiritus Austri.
Exinde Orion obliquo corpore nitens
Inferiora tenet truculenti corpora tauri:

Quem qui ſuſpiciet in cælum nocte ſerena
Late diſperſum non viderit, abdita verò
Cetera ne ſperet cognoſcere ſigna poteſſe.
Namque pedes ſubter rutilo cum lumine claret
Feruidus ille Canis ſtellarum luce refulgens.
Hunc tegit obſcurus ſubter præcordia Veſper
Ver toto ſpirans rabido de corpore flammam
Æſtiferos validis erumpit flatibus ignes,
Totus ab ore micans iacitur mortalibus ardor.
Hic vbi ſe pariter cum ſolem lumina cæli
Extulit, haud patitur foliorum tegmine fruſtra
Suſpenſos animos arbuſta ornata tenere.
Nam quorum ſtirpeis tellus amplexa prehendit
Hæc augens anima vitali flamina mulcet.
At quorum nequeunt radices findere terras,
Denudat foliis ramos & cortice truncos.
Hunc propter ſubterque pedes quem diximus ante
Oriona iacet leuipes Lepus. Hic fugit ictus
Horrificos metuens roſtri tremebundus acuti.
Nam Canis infeſto ſequitur veſtigia curſu
Præcipitantem agitans, oriens iam denique paullo
Curriculum numquam defeſſo corpore ſedans.
At Canis ad caudam ſerpens prælabitur Argo
Conuerſam præ ſe portans cum lumine puppim;
Non aliæ naues vt in alto pondere proras
Ante ſolent roſtro Neptunia prata ſecantes,
Sed conuerſa retro cæli ſemper loca portat,
Sicut cum cœptant tutos conſtringere portus,
Obuertunt nauem magno cum pondere nautæ,
Aduerſamq; trahunt optata ad littora puppim.
Sic conuerſa vetus ſuper æthera vertitur Argo,
Æque vſque à prora ad cælum ſine lumine malum,
A malo ad puppim cum lumine clara videtur.
Inde gubernaclum diſperſo lumine fulgens
Clari poſteriora Canis veſtigia condit.
Exin ſemotam procul in tutoque locatam
Andromedam tamen explorans fera quærere Piſtrix
Pergit, & vſque ſitam validas Aquilonis ad auras
Cærula veſtigat finita in partibus Auſtri.

Hanc

Hanc Aries tegit & ſquamoſi corpore Piſces
Fluminis illuſtri tangentem corpore ripas.
Namque etiam Eridanum cernes in parte locatum
Cæli: funeſtum magnis cum viribus amnem
Quem lacrymis mæſtæ Phaethontis ſæpe ſorores
Sparſerunt, lætum mærenti voce canentes.
Hunc Orionis ſub læua cernere planta
Serpentem poteris, proceraque vincla videbis
Quæ retinent Piſces caudarum parte locata
Flumine miſta retro ad Piſtricis terga reuerti,
Hinc vna ſtella vertuntur, quam iacet ex ſe
Piſtricis ſpina valida cùm luce refulgens.
Exinde exiguæ tenui cum lumine multæ
Inter Piſtricem fuſæ ſparſæque videntur,
Atque gubernaclum ſtellæ, quas contigit omnis
Formidans acrem morſum Lepus, his neque nomen
Nec formam veteres certam ſtatuiſſe videntur.
Nam quæ ſideribus claris natura poliuit,
Et vario pinxit diſtinguens lumine formas,
Hæc ille aſtrorum cuſtos ratione notauit,
Signaque ſignauit cæleſtia nomine vero.
Has autem quæ ſunt paruo ſub culmine fuſæ
Conſimili ſpecie ſtellas parilique nitore
Non potuit nobis nota clarere figura:
Exinde auſtralem ſoliti conuincere piſcem
Voluitur inferior Capricorno verſus ad Auſtrum
Piſtricem obſeruans procul illis Piſcibus hærens.
Et prope conſpicies experteis nominis omnes
Inter Piſtricem & Piſcem, quem diximus Auſtri
Stellas ſub pedibus ſtratas radiantis Aquari.
Propter Aquarius obſcurum dextra rigat amnem
Exiguo qui ſtellarum candore niteſcit.
E multis tamen his duo late lumina fulgent,
Vnum ſub magnis pedibus cernetur Aquari,
Quod ſupereſt gelido delapſum flumine fontis
Spiniferam ſubter caudam Piſtricis adhæſit.
Et tenues ſtellæ perhibentur nomen Aquai.
Hic aliæ volitant paruo cum lumine claræ,
Atque priora pedum ſubeunt veſtigia magni

Arcitenentis,& obſcuræ ſine nomine condunt.
Inde Nepæ cernes propter fulgentis acumen
Aram quam flatu permulcet ſpiritus Auſtri,
Exiguo ſuperum quæ lumina tempore tranat.
Nam procul Arcturo eſt aduerſa parte locata.
Arcturo magnum ſpatium ſupra dedit,orbem.
Iupiter hunc paruum inferiore in parte locauit.
Hic tamen æterno inuiſens loca curriculo nox
Signa dedit nautis,cuncti quæ noſcere poſſent,
Commiſerans hominum metuendos vndique caſus.
Nam cum fulgentem cernes ſine nubibus atris
Aram ſub media cæli regione locatam,
A ſumma parte obſcura caligine tectam,
Tum validis fugito deuitans viribus Auſtrum.
Quem ſi proſpiciens vitaueris omnia caute
Armamenta locans,tuto labere per vndas.
Sin grauis inciderit vehementi flamine ventus
Perfringet celſos defixo robore malos,
Vt res nulla feras poſſit mulcere procellas,
Ni parte ex Aquilonis opacam pellere nubem
Cœperit,& ſubitis auris diduxerit ara.
Sin humeros medio in cælo Centaurus habebit,
Ipſeque cærulea contectus nube feretur
Atque aram tenui caligans veſtiet vmbra,
Ad ſignorum obitum vis eſt metuenda Fauoni.
Ille autem Centaurus in alta ſede locatus
Qua ſeſe claro collucens Scorpios infert,
Hæc ſubter partem præportans ipſe virilem
Cedit,equi partis properat coniungere chelis.
Hic dextram porgens quadrupes qua vaſta tenetur,
Quam nemo certo donauit nomine Graiûm,
Tendit,& illuſtrem truculentus cedit ad aram.
Hic ſeſe infernis de partibus erigit Hydra
Præcipiti lapſu flexo cum corpore ſerpens.
Hæc caput, atque oculos torquens ad terga Nepai,
Conuexoque ſinu ſubiens inferna Leonis,
Centaurum leni contingit lubrica cauda,
In medioque ſinu fulgens cratera relucet.
Extremum nitens plumato corpore Coruus

Rostro tundit. & hic, Geminis est ille sub ipsis
Ante Canem Graio Procyon qui nomine fertur,
Hæc sunt quæ visens nocturno tempore signa
Legitimo cernes cæli lustrantia cursu,
Æternumque volens mundi pernoscere motum.
Nam quæ per bis sex signorum labier orbem
Quinque solent stellæ, simili ratione notari
Non possunt: quia quo faciunt vestigia cursu,
Non eodem semper spatio portata teruntur.
Sic malunt errare vagæ per nubila cæli
Atque suos vario motu metirier orbes.
Hæc faciunt magnos longinqui temporis annos
Cùm redeunt ad idem cæli sub tegmine signum.
Quare ego nunc nequeo totos euoluere cursus.
Verùm hæc quæ semper certo euoluuntur in orbe
Fixa simul magno sedem gentibus orbes
Quattuor æterno lustrantes lumine mundum.
Orbis stelligeri portantes signa feruntur
Amplexi terra cæli sub tegmine fulti.
E quibus annorum volitantia lumina nosces
Quæ densis distincta licebit cernere signis.
Tum magnos orbis magno cum lumine latos
Vinctos inter se, & nodis cælestibus aptos
Atque pari spatio duo cernes esse duobus.
Nam sic nocturno cognoscens tempore cælum
Cùm neque calligans detergit sidera nubes,
Nec pleno stella superarit lumine Luna,
Vidisti magnum candentem serpere circum:
Lacteus hic nimio fulgens candore notatur.
Hic non perpetuum detexens conficit orbem,
Sed spatio multum superest præstare duobus,
Dicitur & late cæli lustrare cauernas,
Quorum alter tangens Aquilonis vertitur auras
Ora petens geminorum illustria. tum genus ardens
In sese retinens auriga portat vtrumque.
Hunc sura læua Perseus humeroque sinistro
Tangit: ad Andromedam hic dextra de parte tenetur,
Imponitque pedes duplices Equus, & simul Ales
Ponit auis caput, & clinato corpore tergum,

Anguitenens humeris connititur: illa recedens
Austrum consequitur deuitans corpore Virgo.
At verò totum spatium conuestit & orbis
Magnu' leo & claro collucens lumine Cancer,
In quo consistens conuertit curriculum sol,
Aestiuus medio distinguens corpore cursus.
Hic totus medius circo disiungitur ipso
Pectoribus validis atque aluo possidet orbem.
Hunc octo in parteis diuisum noscere circum
Si potes, inuenies supero conuertier orbe
Quinque pari spatio partes, treis esse relictas
Tempore nocturno, quas vis inferna frequentet.
Alter ab infernis austri conuertitur auris.
Distribuens medium subter secat hîc Capricornum
Atque pedes gelidum riuum fundentis Aquari,
Cæruleaque feram caudam Pistricis, & illum
Fulgentem Leporem, inde pedes Canis, & simul amplam
Argolicam retinet crebro cum lumine Nauem,
Tergaque Centauri atque Nepai portat acumen.
Inde Sagittari defixum possidet arcum.
Hunc à clarisonis auris Aquilonis ad Austrum,
Condens postremum tangit rota feruida solis;
Exinde in superas brumali tempore flexu
Se recipit sedes: huic orbi quinque tributæ
Nocturnæ partes supera tres luce dicantur.
Hasce inter, mediam in partem retinere videtur
Tantus quantus erat collucens lacteus orbis,
In quo autumnali, atque iterum sol lumine verno
Exæquat spatium lucis cum tempore noctis.
Hunc retinens Aries sublucet corpore totus,
Atque genu flexo Taurus connititur ingens;
Orion claro contingens corpore fertur.
Hydra tenet flexu Crateram, Coruus adhæret.
Et paucæ è Chelis stellæ simul Anguitenentis
Sunt genua & summi Iouis Ales nuntius instat.
Propter Equus capite, & ceruicum lumine tangit.
Hosce æquo spatio deuinctos sustinet axis,
Per medios summo cæli de vertice tranans.
Ille autem claro quartus cum lumine circus

Partibus

Partibus extremis extremos continet orbes,
Et simul a medio media de parte secatur,
Atque obliquus in his nitens cum lumine fertur:
Vt nemo cui sancta manu doctissima Pallas
Sollertem ipsa dedit fabricæ rationibus artem,
Tam tornare cate contortos possiet orbis,
Quàm sunt in cælo diuino lumine flexi
Terram cingentes, ornantes lumine mundum,
Culmine transuerso retinentes sidera fulta.
Quattuor hi motu cuncti voluuntur eodem.
Sed tantum supera terras semper tenet ille
Curriculum, oblique inflexus tribus orbibus vnus,
Quanto est diuisus Cancer spatio à Capricorno,
Ac subter terras spatium par esse necesse est.
Et quantos radios iacimus de lumine nostro
Quis lunæ conuexum cæli contingimus orbem,
Sex tantæ poterunt sub eum succedere partes
Bina pari spatio cælestia signa tenentes.
Zodiacum hunc Græci vocitant, nostrique Latini
Orbem signiferum perhibebunt nomine vero:
Nam gerit hic voluens bis sex ardentia signa.
Æstifer est pandens feruentia sidera Cancer.
Hunc subter fulgens cedit vis torua Leonis.
Quem rutilo sequitur collucens corpore Virgo.
Exin proiectæ claro cum lumine Chelæ,
Ipsaque consequitur lucens vis magna Nepai:
Inde Sagittipotens dextra flexum tenet arcum:
Post hunc ore fero Capricornus vadere pergit:
Humidus inde loci collucet Aquarius orbem.
Exin squamiferi serpentes ludere Pisces,
Quis comes est Aries obscuro lumine labens
Inflexoque genu proiecto corpore Taurus,
Et Gemini clarum iactantes lucibus ignem.
Hæc sol æterno conuestit lumine lustrans
Annua conficiens vertentia tempora cursu.
Hic quantus terris conuexus pellitur orbis
Tantundem ille patens supra mortalibus exstat.
Sex omni semper cedunt labentia nocte,
Tot cælum iussus fugientia signa reuisunt.

Hoc ſpacium tranans cæcis nos conficit vmbris
Quod ſupera terras prima de nocte relictum eſt
Signifero ex orbis & ſignorum ordine fultum.
Quòd ſi ſolis aues certos cognoſcere curſus,
Ortus ſignorum nocturno tempore viſes.
Nam ſemper ſignum exoriens Titan trahit vnum.
Sin autem officiens ſignis mons obſtruet altus,
Aut adiment lucem cæca caligine nubes,
Certas ipſe notas cæli de tegmine ſumens
Ortus atque obitus omnis cognoſcere poſſis.
Quæ ſimul exiſtant, cernes quæ tempore eodem
Præcipitent obitum nocturno tempore noſces.
Iam ſimul vt ſupero ſe toto lumine Cancer
Extulit, extemplo cedit delapſa Corona,
Et loca conuiſit cauda tenus infera Piſcis.
Dimidiam retinens ſtellis diſtincta Corona
Partem etiam ſupera, atque alia de parte repulſa eſt:
Quam tamen inſequitur Piſcis, nec totus ad vmbras
Tractus, ſed ſupero contectus corpore cedit,
Atque humeros vſque à genibus, clarumque recondit
Anguitenens validis magnum à ceruicibus Anguem.
Iam verò Arctophylax non æqua parte ſecatur.
Nam breuior clara cæli de parte videtur,
Amplior infernas depulſus poſſidet vmbras.
Quattuor hic obiens ſecum deducere ſigna
Signifero ſolet ex orbi, tum ſerius ille,
Cum ſupera ſeſe ſatiauit luce, recedit,
Poſt mediam labens claro cum corpore noctem.
Hæc obſcura tenens conueſtit ſidera tellus,
At parte ex alia claris cum lucibus errat
Orion humeris, & lato pectore fulgens,
Et dextra retinens non caſſum luminis enſem.
Sed cùm de terris vis eſt patefacta Leonis,
Omnia quæ Cancer præclaro detulit ortu
Cedunt obſcurata, ſimul vis maior Aquari
Pellitur, ac flexo confidens corpore Niſus
Iam ſupero ferme depulſus lumine cedit:
Sed læuum genus, atque illuſtrem linquit in altum
Plantam, tum contra exoritur clarum caput Hydræ,

Et Lepus, & Procyon, qui sese feruidus infert
Ante Canem, inde Canis vestigia prima videntur.
Non pauca è cælo depellens signa repente
Exoritur candens illustri lumine Virgo.
Cedit clara Fides Cyllenia, mergitur vnda
Delphinus, simul obtegitur depulsa Sagitta,
Atque Auis ad summam caudam, primasque recedit
Pinnas, & magnus pariter delabitur Amnis.
Hic Equus à capite, & longa ceruice latescit.
Longius exoritur iam claro corpore Serpens,
Crateraque tenus lucet mortalibus Hydra.
Inde pedes Canis ostendit iam posteriores,
Et post ipse trahit claro cum lumine Puppim.
Insequitur labens per cæli lumina Nauis,
Et iamiam toto processit corpore Virgo.
Hæc medium ostendit radiato stipite malum.
At quum procedunt obscuro corpore Chelæ
Exsistit pariter larga cum luce Bootes,
Cuius in aduersum est Arcturus corpore fixus.
Totaque iam supera fulgens prolabitur Argo:
Hydraque quòd latè cælo dispersa tenetur,
Nondum tota patet, nam caudam contegit vmbra.
Iam dextrum genus, & decoratam lumine suram
Erigit ille vagans vulgato nomine Nisus,
Quem nocte exstinctum atque exortum vidimus vna
Persæpe, vt paruum tranans geminauerit orbem.
Hic genus & suram cum Chelis erigit alte,
Ipse autem præceps obscura nocte tenetur
Dum Nepa & Arcitenens inuisant lumina cæli,
Non se cùm medium pandet Nepa, tollere verò
In cælum totum exoriens conabitur arcus.
Hic tribus elatus cum signis corpore toto
Lucet: at exoritur media de parte Corona,
Caudaque Centauri extremo candore refulget,
Hìc se iam totum cæcas equus abdit in vmbras.
Quem rutila fulgens pluma præteruolat Ales.
Occidit Andromedæ clarum caput, & fera pistrix
Labitur horribileis epulas funesta requirens.
Hanc contra Cepheus non cessat tendere palmas.

Illa vſque ad ſpinam mergens ſe cærula condit.
At Cepheus caput atque humeros, palmasque reclinat,
Cùm verò vis eſt vehemens exorta Nepai,
Late volat fuſa: per terras fama vagatur
Vt quondam Orion manibus violaſſe Dianam
Dicitur, excelſis errans in collibus amens,
Quos tenet Ægæo defixa in gurgite Echineis
Brachia quam viridi conueſtit tegmine vitis.
Ille feras vecors amenti corde negabat
Oenopionis auens epulas cenare nitentis.
At verò pedibus ſubito perculſa Dianæ
Inſula diſceſſit, diiectaque ſaxa reuellens
Perculit & cæcas luſtrauit luce lacunas.
E quibus ingenti exſiſtit cum corpore præ ſe
Scorpios infeſtus præportans flebile acumen.
Hic valido cupidè venantem perculit ictu
Mortiferum in venas figens per vulnera virus.
Ille graui moriens conſtrauit corpore terram.
Quare cum magnis ſeſe Nepa lucibus effert
Orion fugiens commendat corpora terris.
Tum verò fugit Andromeda, & Neptunia Piſtrix
Tota latet, cedit conuerſo corpore Cepheus,
Extremas medio contingens corpore terras.
Hic caput & ſuperas potis eſt demergere partes.
Infera lumborum numquam conueſtiet vmbra.
Nam retinent Arcti luſtrantes lumine ſuras.
Labitur illa ſimul gnatam lacrymoſa requirens
Caſſiopea, neque ex cælo depulſa decore
Fertur: nam verſo contingens vertice primum
Terras poſt humeris euerſa ſede refertur.
Hanc illi tribuunt pœnam Nereides almæ,
Cum quibus vt perhibent auſa eſt contendere forma.
Hæc obit inclinata: at pars exorta Coronæ eſt
Altera, cùm caudaque omnis iam panditur Hydra.
At caput & totum ſeſe Centaurus opacis
Eripit è tenebris linquens veſtigia parua
Ante pedum contecta, ſimul cum lumine pandit,
Ipſe feram dextra retinet: prolabitur inde
Anguitenens capite & manibus profert ſimul Anguis

Iam caput & ſummum flexo de corpore lumen.
Hic ille exoritur conuerſo corpore Niſus
Aluum, crura, humeros, ſimul & præcordia luſtrans,
Et dextræ radios læto cum lumine iactans.
Inde Sagittipotens ſuperas conuiſere luces
Inſtitit, & mergit Niſi caput: & ſimul effert
Seſe clara fides, & promit corpore Cepheus.
Feruidus ille Canis toto cum corpore cedit,
Abditur Orion, obiit ſimul abditus vmbra eſt.
Inferiora cadunt Aurigæ lumina, lapſum
Crus dextrumque pedem linquens obit infera Perſeus
In loca, tum cedens à puppi linquitur Argo:
Inde obiens Capricornus ab alto lumine pellit
Aurigam, inſtantemque Capram, paruos ſimul Hœdos,
Et magnam antiquo depellit nomine nauem.
Obruitur Procyon, emergunt alite lapſu,
Et terris volucris exiſtit clara Sagitta.

*

Quem neque tempeſtas perimet, neque longa vetuſtas
Interimet, ſtinguens præclara inſignia cæli.

*

PROGNOSTICA.

*

VT cum Luna means Hyperionis officit orbi,
Stinguuntur radii cæca caligine tecti.

*

Aſt autem tenui quæ candet lumine Phatne.

*

Atque etiam ventos præmonſtrat ſæpe futuros
Inflatum mare, cum ſubito penitusque tumeſcit
Saxaque cana, ſalis niueo ſpumata liquore,
Triſtificas certant Neptuno reddere voces:
Aut denſus ſtridor cum celſo è vertice montis
Ortus adaugeſcit ſcopulorum ſæpe repulſu.
Cana fulix itidem fugiens è gurgite ponti,
Nuntiat horribiles clamans inſtare procellas,
Haud modicos tremulo fundens è gutture cantus.

*

Sæpe etiam pertriste canit de pectore carmen,
Et matutinis Acredula vocibus instat.
Vocibus instat, & assiduas iacit ore querelas,
Cùm primùm gelidos rores aurora remittit.
Fuscaque nonnumquam cursans per littora cornix
Demersit caput, & fluctum ceruice recepit.
Vos quoque signa videtis aquai dulcis alumnæ,
Cum clamore paratis inanes fundere voces,
Absurdoque sono fontes, & stagna cietis.
Mollipedesque boues spectantes lumina cæli
Naribus humiferum duxere ex aere succum.

*

Iam verò semper viridis, semperque grauata
Lentiscus triplici solita est grandescere fetu,
Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi.

*

Caprigeni pecoris custos de gurgite vasto.

*

Alcyones.

*

ALCYON genuit claris delapsus ab astris
Præuius auroræ solis, noctisque satelles.

*

Limon.

*

TV quoque, qui solus lecto sermone Terenti
Conuersum expressumque Latina voce Menandrum
In medio populi sedatis vocibus effers,
Quidquid come loquens, ac omnia dulcia linquens.

*

Marius.

*

NVNTIA fulua Iouis, miranda visa figura.

*

Hic Iouis altisoni subito pinnata satelles
Arboris è trunco serpentis saucia morsu.
Ipsa feris subigit transfigens vnguibus anguem
Semianimum, & varia grauiter ceruice micantem,

Quem

Quem se intorquentem lanians, rostroque cruentans;
Iam satiata animos, iam duros vlta dolores,
Abiicit efflantem, & laceratum affligit in vnda,
Seque obitu à solis nitidos conuertit ad ortus.
Hanc vbi præpetibus pennis, lapsuque volantem
Conspexit Marius diuini numinis augur,
Faustaque signa suę laudis reditusque notauit:
Partibus intonuit cæli pater ipse sinistris.
Sic aquilæ clarum firmauit Iupiter omen.

*

De suo consulatu lib. ii.

PRINCIPIO ætherio flammatus Iupiter igni
Vertitur, & totum collustrat lumine mundum
Menteque diuina cælum terrasque petessit:
Quæ penitus sensus hominum, vitasque retentat,
Aetheris æterni septa, atque inclusa cauernis.
Et, si stellarum motus cursusque vagantes
Nosse velis, quæ sint signorum in sede locatæ,
Quæ verbo, & falsis Graiorum vocibus errant,
Re vera certo lapsu, spatioque feruntur:
Omnia iam cernes diuina mente notata.
Nam primum astrorum volucres te consule motus;
Concursusque graues stellarum ardore micantes
Tu quoque, cum tumulos Albano in monte niuales
Lustrasti, & læto mactasti lacte Latinas,
Vidisti, & claro tremulos ardore cometas,
Multaque misceri nocturna strage putasti;
Quod ferme dirum in tempus cecinere Latinæ;
Cum claram speciem concreto lumine luna
Abdidit, & subito stellanti nocte perempta est:
Quid vero Phœbi fax tristis nuntia belli,
Quæ magnum ad columen flammato ardore volabat,
Præcipites cæli partes, obitusque petisset:
Aut cum terribili perculsus fulmine ciuis
Luce serenanti vitalia lumina liquit:
Aut cum se grauido tremefecit corpore tellus.
Iam vero variæ nocturno tempore visæ
Terribiles formæ bellum, motusque monebant;

Multaque per terras vates oracla furenti
Pectore fundebant tristes minitantia casus.
Atque ea, quæ lapsu tandem cecidere vetusto,
Hæc fore, perpetuis signis clarisque frequentans
Ipse deûm genitor cælo, terrisque canebat.
Nunc ea, Torquato quæ quondam, & consule Cotta
Lydius ediderat Tyrrhenæ gentis haruspex,
Omnia fixa tuus glomerans determinat annus.
Nam pater altitonans stellanti nixus Olympo,
Ipse suos quondam tumulos ac templa petiuit,
Et Capitolinis iniecit sedibus ignes.
Tum species ex ære vetus, generataque Nattæ
Concidit, elapsæque vetusto nomine leges:
Et diuum simulacra peremit fulminis ardor.
Hic siluestris erat, Romani nominis altrix
Martia, quæ paruos Mauortis semine natos
Vberibus grauidis vitali rore rigabat:
Quæ tum cum pueris flammato fulminis ictu
Concidit, atque auulsa pedum vestigia liquit.
Tum quis non, artis scripta ac monumenta volutans,
Voces tristificas chartis promebat Etruscis?
Omnes ciuili generosam stirpe profectam
Vitare ingentem cladem, pestemque monebant;
Vel legum exitium constanti voce ferebant,
Templa deumque adeo flammis, vrbesque iubebant
Eripere, & stragem horribilem, cædemque vereri,
Atque hæc fixa graui fato, ac fundata teneri,
Ni post excisum ad columen formata decore
Sancta Iouis species claros spectaret in ortus.
Tum fore, vt occultos populus, sanctusque senatus
Cernere conatus posset, si solis ad ortum
Conuersa, inde patrum sedes, populique videret.
Hæc tardata diu species, multumque morata,
Consule te tandem celsa est in sede locata:
Atque vna fixi ac signati temporis hora
Iupiter excelsa clarabat sceptra columna:
At clades patriæ flamma, ferroque parata,
Vocibus Allobrogum patribus populoque patebat.
Rite igitur veteres, quorum monumenta tenetis

Qui populos, vrbesque modo ac virtute regebant,
Rite etiam vestri, quorum pietasque, fidesque
Præstitit, ac longe vicit sapientia cunctos,
Præcipue ingenti coluerunt numine diuos.
Hæc adeo penitus cura videre sagaci,
Otia qui studiis læti tenuere decoris,
Inque Academia vmbrifera, nitidoque Lyceo
Fuderunt claras fecundi pectoris artes.
E quibus ereptum primo iam à flore iuuentæ,
Te patria in media virtutum mole locauit,
Tu tamen anxiferas curas requiete relaxas,
Quod patriæ voces studiis, nobisque sacrasti.

*

Atque animo pendens noctis euenta timebat.

*

De suo consulatu lib. III.

*

Interea, cursus, quos prima à parte iuuentæ,
Quosque adeo consul virtute animoque petisti,
Hos retine, atque auge famam laudesque bonorum.

*

De suis temporibus.

*

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

*

O fortunatam natam me consule Romam.

*

Elegia, Tamelastis.

*

Iam mare Tyrrhenum longe penitusque palumbes
Reliquit.

*

Homeri conuersio.

*

Tales sunt hominum mentes, qualis pater ipse
Iupiter auctiferas lustrauit lumine terras.

*

Iocularis libellus.

*

Fundum Varro vocat quem possim mittere funda:
Ni tamen exciderit, qua caua funda patet.

*

M. T. C.
FRAGMENTA LIBRORVM INCERTORVM.

*

Nullum vmquam verbum, quod reuocare vellet, emisit. Augustin. epist. 1.

De plebeia fece sellulariorum. Idem lib. 2. contra Iulianum Pel.

*

Eorum quippe opinioni conuenienter ait quodam loco Tullius, se nõ putare idem esse arietis, & P. Africani bonum. Idem lib. 4. contra eundem.

*

Hippocrates nobilissimus medicus scriptum reliquit, quosdam fratres, cum simul ægrotare cœpissent, & eorum morbus eodem tempore ingrauesceret, eodem leuaretur, geminos esse suspicatum. Idem lib. 5. cap. 2. ciuit.

*

O miserum, cui peccare licebat. Idem lib. 5. cap. 27. ciuit.

*

Philosophiam dii paucis quibusdam veram dederunt. Idem lib. 22. cap. 22. ciuit.

*

Seps. Auson. lib. de monosyllab.

*

Romanum fuisse ciuem Næuium Pollionem, pede longiorem quam quemquam longissimũ. Columel. lib. 3. cap. 8.

*

Qui fuit locus religiosissimus, is erit desertissimus, & custodia castrorum non honoris, sed oneris existimatur. Diomedes lib. 2.

*

Comœdia

Comœdia eſt imitatio vitæ,ſpeculum cōſuetudinis, imago veritatis. Donat in vita Terent.

*

Non ſolum videam, ſed etiam audiam, pleneq; ſentiam. Idem in Andr.

*

Ructaretur. Feſtus lib. 16.

*

Teſqua. Idem lib. 18.

*

Ferem. Fortunatianus.

*

Mauſolus Rex terræ Cariæ. Gell. lib. 10. cap. 18.

*

Cæſar cum quoſdam ornare voluit, non illos honeſtauit, ſed ornamenta ipſa turpauit. Hieron. ſuper obitū Paullinæ.

*

Tunc ſe fluctigero tradit mandatque paroni. Iſid. lib. 19. capit. 1.

*

Atque adeò in pleriſque ciuitatibus intelligi poteſt, acuendæ virtutis gratia, aut quo libentius reipub. cauſſa periculum adiret optimus quisque, virorum fortium memoriam honore Deorum immortalium conſecratam. Lactant. lib 1. cap. 15.

*

Recteque Tullius ciuiles viros qui remp. gubernant, qui vrbes aut nouas conſtituant, aut conſtitutas æquitate tueantur, qui ſalutem, libertatem ciuium, vel bonis legibus, vel ſalubribus conſiliis, vel iudiciis grauibus conſeruent, philoſophiæ doctoribus præfert. Idem lib. 3. cap. 6.

*

Etenim ſi nemo eſt qui non mori malit, quam conuerti in aliquam figuram beſtiæ, quamuis mentem hominis habiturus, quanto eſt miſerius, in hominis figura animo eſſe efferato? mihi quidem tanto videtur, quanto eſt præſtabilior animus corpore. Idem lib. 5. cap. 11.

*

*

Lex Dei præclara & diuina semper, quæ recta & honesta iubet, vetat praua & turpia: cui parentem sanctissimæ ac certissimæ legi, iuste ac legitime necesse est viuere. Idem lib. 6. cap. 24.

*

Quoniam vtraque earum sententiarum doctissimos habuit auctores, nec quid certi sit, diuinari potest. Idem lib. 7. cap. 8.

*

Nihil est, quod sit manibus humanis laboratum, quod non aliquando ad interitum redigatur; vel iniuria hominum, vel ipsa confectrice omnium vetustate. Idem libr. 7. cap. 11.

*

Et quanquam optatissimum est, perpetuo fortunam quã florentissimam permanere: illa tamen æqualitas vitæ non tantum habet sensum, quantum cum ex sæuis & perditis rebus ad meliorem statum fortunæ reuocatur. Marcellin. lib. 15.

*

Cum parcere vel lædere potuissem, ignoscendi quærebam caussas, non puniendi occasiones: quod iudicis lenti & considerati est proprium. Idem lib. 19. in fine.

*

Infelices esse, qui omnia sibi licere existimarunt. Idem lib. 26. prope finem.

*

Erithreo oppido superpositum montem Mimanta. Idem lib. 31.

*

Arcera. Idem ex Nonio.

*

In libris de republ. Platonis me comitem profiteor: in Consolatione filiæ Crantorem sequor: item Panætium de officiis. Idem ex Plinio in præfat.

*

Feminas omnes visu nocere, quæ duplices pupillas habent. Idem lib. 3. cap. 2.

In nuce

*

In nuce inclusam Iliada Homeri carmen in membrana scriptum. Idem lib. 7. cap. 21.

*

Fuisse qui peruideret CXXXV. M. passuum. Idem lib. 7. cap. 21.

*

P. Ventidium mulionem castrensem suffarraneum fuisse. Idem lib. 7. cap. 43.

*

Formicas soliuagas. Idem lib. 29. cap. 4.

*

Mustela catulos suos quotidie transfert, mutatq; sedem. Idem lib. 29. cap. 4.

*

Animalia byturos vocari, qui vites in Campania erodant. Idem lib. 30. cap. 5. in fine.

*

Cicero in admirandis posuit, Reatinis tantum paludibus vngulas iumentorum indurari. Idem lib. 31. cap. 2.

*

Quædam terræ imbribus ficciores fiunt, veluti in Narniensi agro, quod admirandis suis inseruit M. Cicero, siccitate lutum fieri prodens, imbre puluerem. Idem lib. 31. cap. 1.

*

Hoc miror enim, queror que hominem ita pessum dare verbis alterum velle, vt etiam nauem perforet, in qua ipse nauiget. Quinctilianus lib. 8. cap. 6.

*

Non se id egisse, vt ita diceret quo modo se quilibet posse confideret, sed quo modo nemo. Idem lib. 11. cap. 1.

*

Gladiatores inuisos habemus, si omni modo vitam impetrare cupiunt: fauemus, si contemptum eius præ se ferunt. Seneca lib. 1. Tranq.

*

Si mihi vitæ spatium duplicetur, vel iis tantummodo poetis percurrendis, qui λυρικοὶ à Græcis vocantur, non esset suffecturum. Idem in epist.

*

De accuſatore lege quincta dicta. Seruius in tertium Georg.

*

Ad militiam euntibus dari ſolebant cuſtodes, quibus primo anno regerentur. Idem in 5. Æneid.

*

Eſt autem cauſſa difficilis, laudare puerum. non enim res laudanda, ſed ſpes eſt. Idem in 6. Æneid.

*

Romam conditam olympiadis ſextæ anno tertio. Solinus cap. 2.

FINIS.